

**Strategia de dezvoltare a comunei Suseni pentru perioada
2021-2027**

Cuprins

Raport managerial	4
Introducere	5
Descrierea comunei Suseni și a împrejurimilor sale	5
Accesibilitate și mobilitate	5
Populația	8
Educație și calitatea ei	17
Infrastructura	19
Date economice în lumina statisticilor oficiale	28
Principalele realizări de la elaborarea strategiei precedente	35
Schimbarea circumstanțelor	35
COVID 19	35
Alte tendințe globale care vor afecta comunitățile rurale	37
Economia și infrastructura națională și regională	38
Situația actuală a comunei, așa cum reiese din interviurile realizate	38
Infrastructura	39
Economia	41
Societate, educație și cultură	43
Promovarea sănătății și sportul	45
Aspecte strategice cerute la nivel național care trebuie abordate în fiecare UAT din țară	46
Strategia privind serviciile comunitare de utilități publice	46
Strategie privind emisiile de CO ₂	46
Planul Național de Redresare și Reziliență	48
Noi propuneri strategice pentru anii următori	51
Pe baza tendințelor globale și a epidemiei Covid 19:	51
Obiective strategice derivate din interviuri:	51
Infrastructura:	53

Urbanistică	54
Servicii publice:	55
În domeniul gestionării deșeurilor,	56
Anexa 1.	57
Anexa 2.	63
Propuneri strategice de acțiune în perioada precedentă	63
Surse utilizate	71

Raport managerial

Consiliul local al comunei Suseni a încredințat firmei DeveloConsult SRL din Odorheiu Secuiesc sarcina de a elabora strategia de dezvoltare a comunei pentru perioada 2021-2027.

Rolul strategiei de dezvoltare a comunei este să stabilească o direcție de dezvoltare desfășurată pe etape cunoscând toate resursele externe și interne aflate la dispoziție și implicabile, respectiv să identifice resursele care pot fi incluse și mobilizate sub forma unor cereri de finanțare și a unor inițiative ale consiliului local și ale organizațiilor neguvernamentale.

Pentru a alcătui o strategie de dezvoltare a comunei era absolut necesară efectuarea unei analize precise a situației actuale, respectiv cunoașterea intențiilor și obiectivelor viitoare ale populației și ale personalităților formatoare de opinie.

La cererea DeveloConsult SRL, Dr. Árpád Szabó a realizat interviuri aprofundate cu membrii consiliului local, pedagogi, întreprinzători și reprezentanții organizațiilor neguvernamentale.

Interviurile au scos la iveală condițiile de viață și principalele probleme ale satului.

Evaluarea situației a arătat că comuna dispune de suficiente resurse naturale (păduri, piatră, apă minerală și abilități agricole) pentru a se putea întreține singură dacă acestea sunt bine gestionate și exploatate. În același timp, mulți consideră că problema cea mai presantă este lipsa banilor și lipsa oportunităților de a câștiga bani.

Cea de-a doua nemulțumire ca și importanță este legată de mentalitatea oamenilor. Problema resurselor umane este una foarte importantă, pentru că aceasta determină cunoștințele de specialitate și experiența care se regăsește în localitate, respectiv viitorul localității bazându-se pe activitatea și dezvoltarea acestei resurse.

Acest document începe cu o descriere generală a situației. În secțiunea următoare voi analiza și rezuma principalele constatări ale interviurilor, urmate de analiza strategică.

Introducere

Strategia anterioară pentru comuna Suseni a fost elaborată în 2014 și a acoperit perioada 2014-2020. În 2021, circumstanțele schimbate vor necesita atât o regândire a unor capitole din strategia anterioară, cât și o extindere a planurilor până la sfârșitul deceniului.

În momentul elaborării strategiei anterioare, a fost efectuată o analiză economică și sectorială detaliată. Analiza punctelor tari, a punctelor slabe și a oportunităților și amenințărilor efectuată la acel moment se regăsește în anexa 1, fără modificări.

În anexa 2, activitățile și problemele propuse în strategia anterioară sunt, de asemenea, prezentate fără modificări, ca bază de comparație și analiză.

Următoarea analiză descrie în detaliu domeniile în care a fost pusă în aplicare strategia anterioară, domeniile în care s-au înregistrat progrese și domeniile în care sunt necesare acțiuni suplimentare.

Descrierea comunei Suseni și a împrejurimilor sale

Accesibilitate și mobilitate

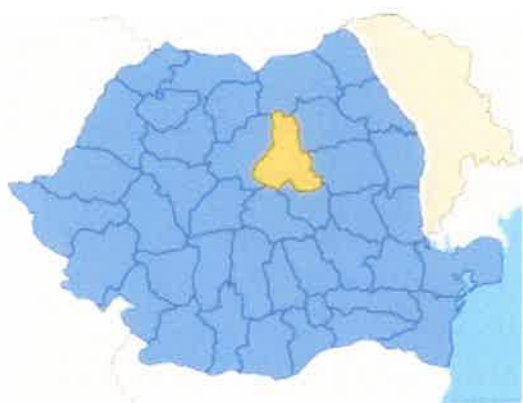
Localitatea Suseni se află în estul Transilvaniei, la intersecția dintre Munții Harghitei și Munții Gurghiului. Localitatea din județul Harghita a dat numele și comunei de care aparține și de care mai aparțin localitățile Valea Strâmbă, Chileni, Senetea și Liban.

Locația geografică exactă a localității este intersecția dintre paralela nordică $46^{\circ} 38'$ și meridianul estic $25^{\circ} 36'$, în partea de sud-est a Depresiunii Giurgeului.

Localitatea se așterne de-a lungul pârâului Visafio, în direcția nord-est – sud-vest, partea din mijloc în fiind în direcția est-vest, apoi partea de sud despărțindu-se în două, cu așezare nord-sud. Părțile acestea din urmă sunt intersectate de râul Mureș. Înălțimea acestor părți de-a lungul Mureșului este de 748 m deasupra nivelului mării, iar a părții centrale 756 m. Deci putem spune că suprafața localității este aproape plană, având doar o mică înclinație în direcția nord-sud și est-vest.

Localitatea este învecinată la vest cu satul Ciumani, la nord cu orașul Gheorgheni, iar la est cu satul Voșlăbeni. Pășunile și pădurile localității sunt învecinate cu cele ale localităților Cârna, Dănești, Sândominic, Zetea și Vârșag.

La nivel județean, localitatea Suseni are o situație relativ favorabilă din punct de vedere al accesibilității, având în vedere conexiunea localității cu drumuri publice și cu calea ferată. Însă privit dintr-o perspectivă mai largă, accesibilitatea localității nu este chiar atât de favorabilă. Depresiunea Giurgeului este departe de principalele căi de circulație, autostradă nefiind nici măcar în vecinătatea zonei în care se află localitatea (cea mai apropiată ieșire a autostrăzii Transilvania planificate va fi la aproape 100 km de Suseni), iar cel mai apropiat aeroport se află la 116 km distanță, la Târgu Mureș.

Locația județului Harghita pe harta României, Depresiunea Giurgeului și împrejurimile sale, respectiv poziția comunei Suseni pe hartă

Comuna se află în partea centrală a județului Harghita, la 47 de km distanță în direcția nord față de reședința de județ. Legătura sa cu reședința de județ este asigurată pe cale terestră de drumul național DN 12. Cel mai apropiat oraș este Gheorgheni, la 12 km conexiunea cu acesta fiind asigurată de același drum național.

În cadrul comunei localitatea cu cele mai bune conexiuni în privința este satul Valea Strâmbă care are acces nu numai la drumul național mai sus amintit, dar și stația comunală a căii ferate Brașov-Deda se situează tot în această localitate. O altă stație de cale ferată se găsește în apropierea atracției turistice aflate pe suprafața administrativă a comunei, peștera Șugău. Nici un accelerat, respectiv InterCity nu oprește în localitate, accesul la acestea fiind posibil doar din Gheorgheni. În gară nu există nici casă de bilete funcțională, iar clădirea gării este destul de deteriorată.

Drumul județean 138 care face legătura dintre Valea Strâmbă și Brădești trece și prin comuna Suseni, având conexiune și cu localitățile Suseni, Chileni și Liban.

Un alt drum județean care trece prin comună, prin localitatea Suseni este drumul județean 126 care face legătura dintre Lăzarea și Voșlăbeni.

Comuna nu are conexiune directă nici cu aeroporturile regionale, nici cu cele internaționale.

Între orașul învecinat și capitală conexiunea este asigurată de două accelerate și o cursă InterCity. Cu aceste curse, din București se poate ajunge la Gheorgheni în 6 ore, de unde sunt necesare 10 minute pentru a ajunge la Valea Strâmbă cu un tren personal.

O altă posibilitate de acces, mult mai lentă este călătoria din București până la Brașov și de acolo schimbarea la trenul personal. Cele trei trenuri personale pe zi care vin de la Brașov au stație și la Valea Strâmbă. Distanța Brașov – Valea Strâmbă este parcursă în 3,5 ore cu trenul personal. În capitală se ajunge din comună tot pe aceste trasee și desigur tot în intervalul temporal menționat mai sus.

De la Aeroportul Internațional Budapesta, la Brașov se poate ajunge cu două trenuri accelerate internaționale. Cursa cu numărul 406 are stație și la Gheorgheni, de aceea în majoritatea cazurilor se folosește această cale pentru a ajunge în comună, ceea ce implică o călătorie de 13 ore.

Reședința de județ este accesibilă direct cu ajutorul celor cinci trenuri personale care trec prin Valea Strâmbă, o călătorie de mai bine de o oră.

Conexiunea cu orașul Târgu Mureș este importantă datorită aeroportului regional de aici. De la Târgu Mureș se poate ajunge în comună cu ajutorul celor 3 trenuri personale care circulă zilnic și tot cu acestea se poate ajunge și la Târgu Mureș din comună.

În capitala regiunii statistice de dezvoltare „Centru”, Alba Iulia se poate ajunge doar cu ajutorul a două transbordări din Brașov și una din Miercurea Ciuc, o călătorie de mai bine de 7,5 ore.

Pentru cei care vor să sosească în zonă de la Budapesta calea cea mai simplă este să ia autobuzele care pornesc de la Népliget și trec prin Gheorgheni, o călătorie de aproape 13 ore.

Pe drumurile publice Gheorgheni este la 10 minute distanță, iar reședința de județ, Miercurea Ciuc la o oră distanță, iar centrul regiunii statistice de dezvoltare este la 4 ore distanță de comună dacă alegem cea mai apropiată rută (cea peste pasul Bucin). Pentru a ajunge la Târgu Mureș se fac 2 ore pe drumul public.

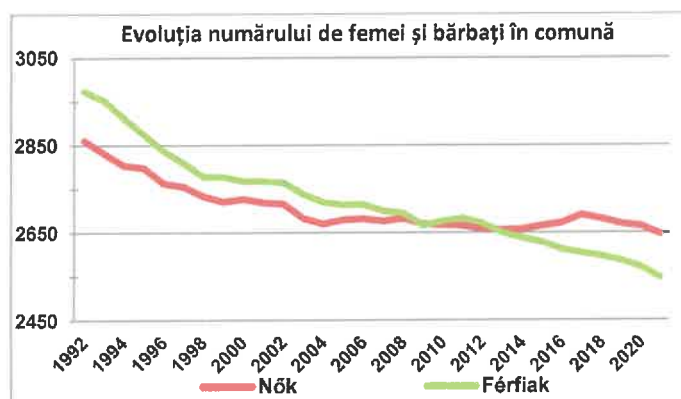
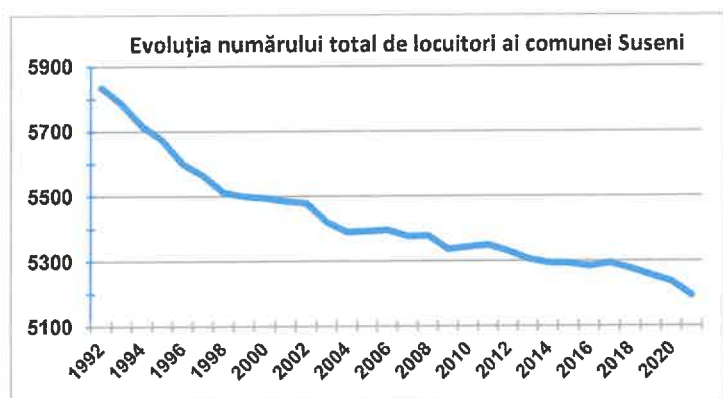
În total, 43 de drumuri comunale asigură accesul la diversele puncte ale comunei. Majoritatea acestor străzi au fost asfaltate ca urmare a investițiilor făcute în ultimii ani, iar câteva dintre ele au fost asfaltate. Lungimea totală a rețelei de drumuri din comună este de 40 km.

De asemenea, comuna este deservită de o serie de drumuri de câmp, forestiere și silvice, dintre care unele au fost, de asemenea, modernizate în ultimii ani, dar care trebuie continuate.

Populația

Evoluția numărului și structurii populației

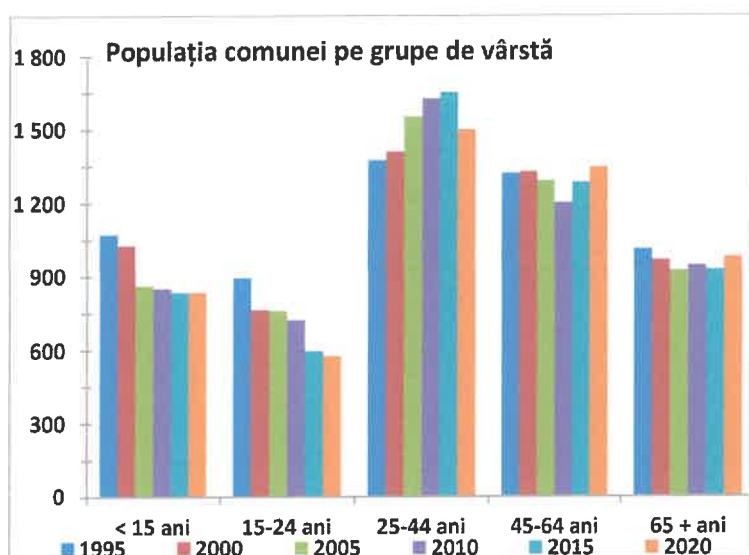
Comuna Suseni a cunoscut și el tendința națională de scădere a populației. De la schimbarea de regim, populația comunei a scăzut de la 5850 la 5114 de locuitori. Graficele de mai jos arată separat evoluția numărului de bărbați și de femei.

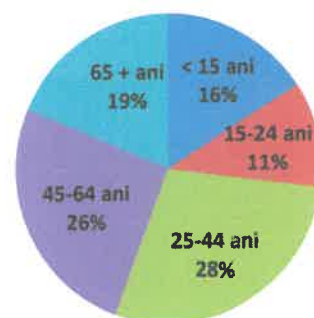
Sursa: Institutul Național de Statistică, 2021

Graficele arată, de asemenea, că tendința de scădere a populației a încetinit în ultimii ani.

Pe lângă evoluția populației totale, evoluția proporției populației în fiecare grupă de vârstă este o problemă strategică care trebuie luată în considerare nu numai în planificarea educației, ci și în planificarea altor dimensiuni ale dezvoltării. Populația nu numai că a scăzut, dar îmbătrânește lent, după cum se poate observa în următoarele grafice bazate pe datele de recensământ.

Grupe de vârstă în 2020

Sursa: Institutul Național de Statistică, 2021

Scăderea numărului de copii implică în mod clar o scădere a numărului de elevi înscriși, ceea ce duce de obicei la închiderea unor instituții sau la un învățământ în sistem consolidat. Aceste tendințe sunt negative și din perspectiva calității educației și a accesibilității.

Viața culturală

Lumea tradițiilor este un element cheie de organizare a vieții comunitare din Suseni și a relațiilor dintre diferiți membri ai societății locale.

Structurile care modelează viața comunității, funcționarea sistemelor de rudenie și de vecinătate sunt, de asemenea, influențate de respectul comunității pentru tradiții.

În zilele noastre, cultivarea obiceiurilor și tradițiilor nu este importantă doar pentru supraviețuirea și identitatea comunităților locale, ci, în multe cazuri, acestea pot fi vândute și pentru turism. În cazul Suseni, această problemă strategică este evidențiată.

Mai jos enumerăm câteva obiceiuri locale legate de agricultură și evenimente religioase.

Trecerea frontierei a avut loc în dimineața de Paște. Aceasta a fost o întâlnire rituală cu locuitorii satelor învecinate, îmbrăcați în costume populare secuiești, organizată anual în diferite zone de frontieră. Carnavalul, plin de distracție și divertisment, este încă viu în sat, la fel ca și pelerinajul de Rusalii la Șumuleu Ciuc. Dansul cu elemente germane numit de localnici "ceppel" era dansat frecvent și cu ocazia sărbătorilor de iarnă.

Printre alte obiceiuri locale se numără cântatul cântecelor de fete de Sfântul Ștefan și un obicei foarte amuzant de Anul Nou, prin care sătenii își demontau noaptea porțile unii altora și le scoteau din curte.

Aceste obiceiuri și tradiții aveau efecte asupra întregii comunități și cu siguranță aveau darul de a forma comunitatea. Un efect la fel de puternic l-a avut și îl are și astăzi instituția clăcii, adică munca efectuată în grup, cu tentă de reciprocitate, folosită de diferitele grupuri sociale din localitate. În Suseni, în mod tradițional existau mai multe munci agricole care se efectuau în clacă, de exemplu secerișul, cositul și fertilizarea pământului sau activități specific feminine ca scărmănatul penelor sau prelucrarea cânepii.

Astăzi una dintre zilele importante ale comunei este ziua de 2 iulie, când se organizează ziua sfântului protector al satului Suseni și zilele satului. Pe 24 iunie are loc ziua sfântului protector al satului Valea Strâmbă, iar pe 22 iulie este ziua sfântului protector al satului Chileni.

În cadrul subsecțiunii culturale, ar trebui să menționăm și meșteșugurile populare, deoarece meșteșugurile populare tradiționale de fabricare a roților și a cazmalei în sat, sau de țesut, filare și broderie sunt aproape complet necunoscute de generațiile tinere. Confectionarea porților tricotate, realizate de meșteri locali pricepuți la prelucrarea lemnului, a fost o activitate care a modelat, de asemenea, mediul fizic și construit. Și, deși există o cerere locală pentru o renaștere a acestor meșteșuguri, nu s-a înregistrat încă niciun progres efectiv.

Ar depăși scopul acestei evaluări să explicăm de ce este important să revitalizăm meșteșugurile populare și nu vom intra în detalii aici. În schimb, considerăm că este important să spunem câteva cuvinte despre rolul complex al meșteșugurilor, care sunt importante nu numai din punct de vedere cultural, ci și din punct de vedere ecologic și economic. Un exemplu este sculptura în lemn și piatră, care este populară în comună. Aspectul cultural al acestor activități este evident, deoarece activitatea în sine duce la materializarea unui produs cultural. Din punct de vedere ecologic, această activitate poate, de exemplu, să utilizeze materiale care sunt un produs secundar sau deșeuri poluante pentru o altă activitate sau industrie. Vânzarea produselor artisanale generează, de asemenea, beneficii economice pentru aceste activități.

În plus, în contextul comunei Suseni și al meșteșugurilor, merită menționate fabricarea viorii și a mobilei pe bază de rădăcini, despre care se poate spune chiar că reprezintă o curiozitate în regiune.

În ceea ce privește structurile comunității, satul este organizat pe baze civile și ecclesiastice. Situația și activitățile ONG-urilor la nivel de comună vor fi discutate mai târziu, dar este important de menționat aici că aceste structuri pot juca un rol cheie în modelarea vieții culturale și a calității vieții culturale la nivelul comunei. De asemenea, merită menționate cele trei brigăzi de pompieri voluntari care operează în comună, cu un total de aproximativ 90 de membri, și garda civilă voluntară din Valea Strâmbă, cu 30 de membri.

Biserica, împreună cu școala, este o instituție cheie în modelarea comunității locale și a vieții culturale. Activitățile culturale sunt legate de biserică și de sărbătorile acesteia. Printre acestea se numără nașterile de Crăciun sau spectacolele susținute de corul parohiei locale.

Un alt indicator al calității vieții culturale poate fi dezvoltarea și starea infrastructurii culturale, sportive și de agrement.

Toate cele trei sate din comună au case de cultură, dintre care două, casele de cultură din Suseni și Chileni, au fost renovate în ultimii ani, în timp ce casa de cultură din Valea Strâmbă are nevoie de renovare din cauza stării tehnice precare. Acestea diferă în ceea ce privește facilitățile pe care le oferă. Casa de cultură din Suseni are o sală de teatru, o galerie și o cabină de probă, precum și o sală de bowling recent echipată. Lucrările recente de renovare au dus la crearea unei clădiri moderne și tradiționale pentru săteni. În prezent, este un loc de desfășurare pentru spectacole de teatru, evenimente școlare, baluri și petreceri.

Are un teatru, un vestiar și o bucătărie pentru petreceri și nunți. Casa de cultură din Valea Strâmbă este echipată în același mod, cu două bucătării și o sală comunitară, și este încălzită cu lemne, ca și în cazul Chileni. Cele trei centre culturale au o capacitate totală de 850 de locuri pentru locuitorii comunei și sunt accesibile locuitorilor din toate cele trei comune, dar mai puțin pentru locuitorii din comunele Liban și Senetea, care trebuie să parcurgă 7 km și, respectiv, 16-18 km pentru a ajunge la aceste instituții culturale.

În comună există mai multe biblioteci. Cea mai mare se află în Valea Strâmbă, sub autoritatea primăriei. În Valea Strâmbă există una în școală, iar în Chileni există biblioteca Jakab Antal, care a fost donată de Gabriella Varga.

Calitatea vieții nu este doar un indicator economic, ci include, de asemenea, disponibilitatea locală a timpului liber și a sporturilor de calitate. În ceea ce privește sportul, situația din comună este mult mai bună. Există un mare interes și dragoste pentru sport în rândul locuitorilor comunei. Sporturi precum hocheiul pe gheață, care au devenit tradiționale în comună, fac parte din auto-reprezentarea și identitatea acestuia.

Condițiile sociale sunt favorabile vieții sportive, cu o infrastructură sportivă care nu este de foarte bună calitate, dar cu siguranță peste media regională, și care răspunde nevoilor sportului, în special în timpul iernii.

Condițiile de infrastructură sunt mai favorabile pentru sporturile de iarnă în comună.

Terenul de hochei pe gheață este un teren în aer liber de dimensiuni standard (singurul de dimensiuni standard din zonă în afară de Gheorgheni), cu o tribună de 500 de locuri. Terenul a fost renovat, dar tribunele și vestiarele sunt într-o stare proastă de întreținere.

Unul dintre cele trei dealuri de sărituri cu schiurile (dealul de 70 m lungime) din Valea Strâmbă, care aparține comunei, a fost folosit și pentru competiții naționale. În prezent nu este utilizat.

Potențialul infrastructurii comunale pentru sporturile de iarnă, posibilitatea de a dezvolta o bază sportivă importantă în afara regiunii și nevoile populației locale în ceea ce privește sportul vor fi discutate mai în detaliu mai târziu.

Organizațiile neguvernamentale din comună

Organizațiile societății civile joacă un rol important în autoorganizarea socială și în conservarea tradițiilor culturale, dar pot acționa și ca inițiatori în probleme de dezvoltare și, în virtutea statutului lor juridic formal, pot mobiliza resurse pentru a atinge un obiectiv social, mobilizând comunitatea locală.

În ciuda activității în creștere a unor ONG-uri locale, aceste activități nu sunt încă suficient de "vizibile" și nu acoperă toate sectoarele. Prin urmare, ar părea firesc să se înregistreze o cerere pentru crearea de ONG-uri în comună, care să acopere aproape toate dimensiunile vieții sociale.

În **domeniul educației** și formării și al ocupării forței de muncă pentru tineri, întâlnim mai multe ONG-uri:

- **Asociația Katorzsa**, care își propune să sprijine dezvoltarea învățământului primar din Suseni, organizând activități și evenimente în interiorul și în afara școlii, strângând fonduri și creând condițiile necesare pentru a atinge toate aceste obiective. În ultimii ani, aceștia au oferit sprijin financiar pentru organizarea mai multor activități și a unui număr semnificativ de evenimente: (organizarea și susținerea financiară a Concursului de recitare de Crăciun, care a fost organizat cu succes de 14 ori în ultimii ani, organizarea săptămânii "Școala altfel", susținerea concursului interjudețean de matematică și științe sociale (MTTK), oferirea de dulciuri de Crăciun, organizarea tradiționalei Cupe Katorzsa, organizarea și susținerea financiară a evenimentelor organizate în comun cu școala înfrățită din Mende, organizarea și susținerea financiară a balului costumelor de carnaval, participarea și susținerea financiară a Bal al Bobocilor la Școala Generală Elekes Vencel.

- **Asociația Eszterlanc** a fost înființată de o comunitate de educatoare de grădiniță din Suseni. Scopul principal al asociației este de a organiza activități pentru copiii preșcolari în afara grădiniței, dezvoltându-le astfel abilitățile fizice și mentale, aptitudinile și abilitățile. Pentru a le

dezvolta abilitățile fizice și psihomotorii, asociația a introdus dansul de societate, care a avut un mare succes în rândul copiilor. Prin organizarea de programe comune, ne propunem să armonizăm relația profesor-copil-părinte. În acest scop, în 2012, asociația a organizat un program de carnaval intitulat "Dansul caprei" în cadrul Zilelor Porților Deschise din februarie. Pentru a cunoaște și a aprecia munca adulților, aceștia au vizitat instituții publice pentru a înțelege importanța și frumusețea anumitor meserii. De asemenea, ei educă copiii să iubească, să prețuiască și să păstreze tradițiile populare, prin jocuri populare pentru copii și învățarea pașilor de dans popular în după-amiezile de vineri. Transmiterea tradițiilor noastre locale i-a încurajat pe copii să învețe să cânte la țiteră și să interpreteze melodiile și ritmurile vechilor cântece populare locale.

- **Asociația Cserkészlilom** a fost înregistrată în 2012. Acesta oferă suportul legal pentru trupa de cercetași și o ajută să lucreze și să funcționeze. Principalul obiectiv al cercetașilor este de a educa copiii și tinerii care se oferă voluntari să se alăture rândurilor sale pentru a-l iubi și a-l servi pe Dumnezeu, țara și semenii. Punctul culminant al activităților lor pe tot parcursul anului este tabăra de vară. În momentul recrutării (o dată la doi ani), se organizează o tabără de pregătire în Liban, unde noii recruți sunt testați și unde are loc o profesiune solemnă de jurământ. În alți ani, în funcție de finanțare, se organizează tabere mobile pentru ca cercetașii să descopere frumusețea patrimoniului nostru natural, istoric și religios.

- Nevoile tinerilor sunt, de asemenea, susținute de trupa de **Echipa de Cercetași Áron Márton**.

- **Asociația Somfa**, care își are sediul în Casa de tineret Grund din Suseni, este o activitate de educație pentru tineret recent înființată și începută. Scopul Asociației Somfa este de a promova educația non-formală în cadrul educației extrașcolare a copiilor, tinerilor și adulților. Acesta încurajează educația alternativă și liberală, organizând în același timp diverse programe culturale, umanitare și turistice.

În privința **sectorului cultural**, chiar dacă există deja unele structuri (de exemplu formațiunea de pompieri voluntari din Valea Strâmbă) care organizează din când în când și spectacole de teatru și alte programe culturale, totuși în localitate există o cerere mult mai mare pentru înființarea unor organizații având ca obiectiv păstrarea tradițiilor, grupuri artistice de amatori și organizații având alte tipuri de obiective culturale. Și în domeniul culturii activează mai multe organizații:

- Aici pe primul loc trebuie amintită cea mai veche formațiune, **Asociația Fanfara Molnár Antal din Suseni** care din când în când oferă programe muzicale de fanfară localnicilor.

- **Asociația Culturală Csipkebogyó din Chileni**, chiar dacă viața culturală era funcțională, ea ar dori o oportunitate pentru a accesa fonduri în cadru instituționalizat.
- **Asociația Fanfara Harsona din Valea Strâmbă** continuă tradiția fanfarei înființată în Valea Strâmbă în 1937. Obiectivul pentru care a fost înființată a fost să strângă la un loc tineretul cu afinități muzicale, să dea concerte pentru a distra și a educa tineretul localității, respectiv pentru a-i lărgi cunoștințele muzicale. Primele încercări de înființare au avut succes, în scurt timp s-a format o orchestră compusă din 13 de persoane care cu toții dispuneau de instrument propriu. Această inițiativă a continuat apoi să fie dezvoltată și cultivată.
- **Ansamblul Folcloric Katorzsa din Suseni** a fost înființat în 2007 și continuă tradiția de câteva decenii de păstrare, studiere și învățare a tradițiilor inițiată de comunitatea locală. În prezent ansamblul are 100 de membrii, vârsta medie fiind de 18 ani. Dansurile se învață în trei grupe de vârstă de la copii de cinci ani până la adulți. Pe lângă cursurile de dans săptămânale, ansamblul are apariții în cadrul festivităților din comună și din comunele din împrejurimi, respectiv participă la festivaluri regionale și naționale și tabere de specialitate. Obiectivele principale ale ansamblului sunt: educația și dezvoltarea culturală a copiilor din comună, extinderea garderobei de costume populare secuiești specifice Suseniului a membrilor ansamblului în prezent, popularizarea tradițiilor strămoșilor și nu în ultimul rând extinderea spațiului de viață comunitară a tinerilor din comună (organizarea de baluri, tabere de dans popular, evenimente culturale).

Interesul general pentru **sport**, cererea privind educația sportivă și cea privind organizarea diferitelor manifestări sportive a determinat înființarea a chiar trei organizații:

- **Asociația Pro Valea Strâmbă** a cărei obiective în domeniul sportului sunt: sprijinirea manifestărilor sportive ale adulților; înființarea și întreținerea unor baze și terenuri sportive cu implicarea consiliilor locale și a sferei private; asigurarea de concursuri sportive și posibilități pentru practicarea în masă a sporturilor, organizarea de concursuri și competiții sportive; încurajarea consiliului local în susținerea acestor manifestări; toți copiii și tinerii și cât mai mulți adulți să aibă parte de antrenament fizic regulat; toți tinerii cu talent sportiv să aibă șansa să își dezvolte capacitățile, cu grijă specială față de dezvoltarea posibilităților de educație fizică și sport din școli, respectiv crearea de sisteme de competiții sportive locale.

- **Clubul Sportiv Katorzsa** s-a gândit în primul rând la tânăra generație de jucători de hochei, acesta fiind principalul sport din Bazinul Gheorgheni. Cum condițiile meteo nu oferă condiții pentru activități pe tot parcursul anului, copiii se pregătesc pentru diverse turnee de hochei pe gheață la patinoarul artificial din Gheorgheni. Cu toate acestea, în ultimii ani, fotbalul a devenit din ce în ce mai popular, în special în rândul copiilor. La nivel de amatori, dar foarte entuziaști, tinerii fotbaliști se pregătesc și participă la diverse turnee. În același timp, de câțiva ani, asociația organizează Cupa Kelemen, la care participă și echipe de amatori din zonă.
- **Clubul Sportiv Kútffő din Valea Strâmbă** desfășoară activități în schi de fond și săritură cu schiurile, au aplicat pentru accesarea unor fonduri pentru renovarea trambulinei de schi și au organizat și manifestări sportive.

Pe lângă cele menționate mai sus, în comună există și alte câteva organizații neguvernamentale implicate în dezvoltarea economico-socială-culturală și în activități caritabile:

- **Fundația Șansa** a cărei misiune este de a oferi dragoste, bucurie, sprijin și credință familiilor copiilor, tinerilor și adulților cu dizabilități și probleme de mobilitate, printr-o muncă perseverentă și profesională și o atitudine umană, pentru a le face viața mai împlinită.

- **Asociația Pompierilor Voluntari din Valea Strâmbă** s-a înființat în 1903, după incendiile provocate de seceta din 1902, care au ars un sfert din sat. Atunci s-a simțit nevoia de a crea o brigadă de pompieri bine pregătită și echipată, care a fost formată din tineri care pe atunci erau foști militari, sub numele de Brigada de pompieri voluntari Valea Strâmbă. Aceștia au folosit echipamentele rudimentare ale vremii, cum ar fi măști, greble de foc, furtunuri manuale etc., pentru a exersa și, dacă era necesar, pentru a stinge incendiile. În anii '90, cu furtunuri, căști de protecție, pelerine de ploaie etc., primite dintr-un lot de ajutor extern, satul a devenit o unitate bine echipată. Adevărata creștere a început în 2008, când unitatea a primit o motocicletă, o mașină, o mașină de pompieri și, nu în ultimul rând, 35 de seturi de uniforme, datorită consiliilor locale și județene.

- Obiectivul **Asociației Aranyász** este de a desfășura și de a promova activități care servesc comunitatea. În 2012, au concurat cu succes la licitația Departamentului de Dezvoltare Rurală al Consiliului Județean Harghita și au organizat primul Târg de Toamnă, care a fost un eveniment de succes în viața asociației.

- Obiectivul **Asociației Suseni a Opération Villages Roumains** este de a sprijini dezvoltarea culturală și civică a comunei Suseni, turismul, activitățile sportive, învățământul

primar, secundar și superior, educația morală și religioasă, activitățile de sănătate, educația copiilor săraci. De asemenea, sprijină ferme private și activități caritabile. În vederea atingerii acestor obiective, menține contacte directe cu alte fundații străine, în special cu cele existente în comunele înfrățite, și anume OVR Le Locle (Elveția), Tompa (Ungaria), Bogács (Ungaria), NagyMad (Slovacia). Aceasta organizează schimburi de experiență, studii, concursuri și expoziții pentru a promova cunoașterea și respectarea valorilor comunei. Acesta sprijină organizațiile de tineret. Aceasta contribuie la asigurarea calității activităților de sănătate din comună. Ajută la educarea copiilor la școală. Sprijină fermele private, în special pe cele care se ocupă cu agricultura și creșterea animalelor. Furnizează resursele financiare necesare pentru atingerea obiectivelor de mai sus. Opération Villages Roumains are o organizație și în Chileni.

- **Asociația pentru Dezvoltarea Comunelor Voșlăbeni și Suseni** are ca obiectiv să contribuie la dezvoltarea socială, economică, culturală și de mediu a regiunii, a unităților administrative asociate și la punerea în aplicare a autonomiei locale, în conformitate cu Statutul Uniunii Europene privind autonomia locală, adoptat la Strasbourg la 15 octombrie 1985. Printre activitățile sale se numără punerea în aplicare în comun a anumitor proiecte de dezvoltare, implementarea și monitorizarea strategiilor de dezvoltare locală aprobate de consiliile locale, precum și organizarea de diverse activități de formare profesională a aleșilor locali și a funcționarilor publici. În același timp, încearcă să abordeze preocupările comunităților locale și dezvoltă licitații comune pentru a îmbunătăți infrastructura și serviciile publice.

- **G10 – Grupul de Acțiune pentru Dezvoltare Locală a Regiunii Gheorgheni.** Asociația a luat ființă în urma unirii forțelor întreprinzătorilor locali, ale asociațiilor civile și ale consiliilor locale. Obiectivul ei este elaborarea și implementarea unui proiect de dezvoltare și de imagine comun destinat în special dezvoltării regiunii.

Printre obiectivele planului de dezvoltare de aproape 12 milioane lei prezentat Agenției pentru Dezvoltare Rurală amintim dezvoltarea agriculturii prin susținerea tinerilor fermieri, îmbunătățirea nivelului de trai prin dezvoltarea turismului local, prin păstrarea patrimoniului construit, prin susținerea întreprinderilor și a serviciilor de bază, respectiv prin facilitarea colaborării. Cererile de finanțare inovative de tip Leader sunt finanțate din fondul european pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, sunt corelate cu Strategia Națională pentru Dezvoltare Rurală și cu normele UE.

- **Asociația Pădurice de Brazi Cămin pentru Persoane Vârstnice.** Căminul pentru Persoane Vârstnice Pădurice de Brazi este o instituție cu aspect familiar, dispunând de propria grădină sub forma unui parc și specializată anume pe îngrijirea persoanelor vârstnice. Aici, persoanele vârstnice, infirme, cu handicap sau cu situație socială

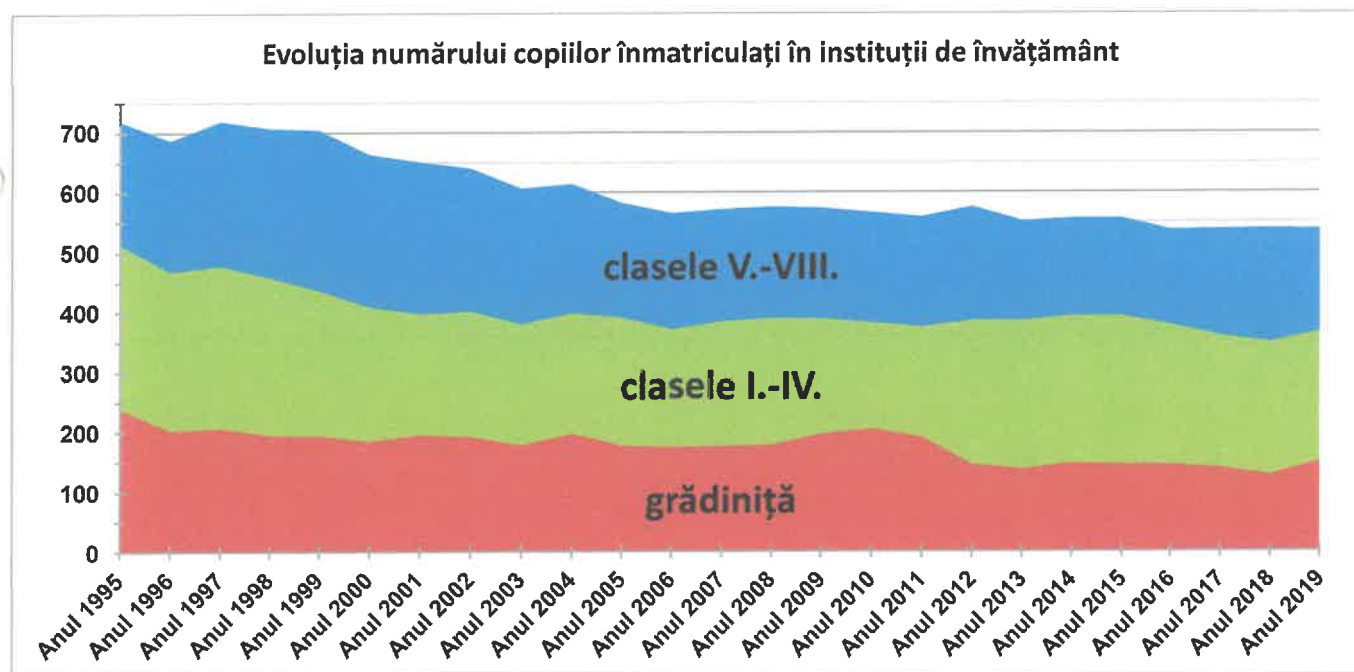
defavorizată sunt îngrijite indiferent de sex, religie, rasă, limbă. Casa transformată în cămin dintr-o pensiune este complet ocupată și oferă îngrijire pentru douăzeci și unu de persoane. Dintre aceștia mulți au stare de sănătate conform vârstei, dar există și bolnavi imobilizați la pat sau care au nevoie de scutece – toți sunt îngrijiți de personal specializat. Căminul are șapte angajați cu contract de muncă pe termen nelimitat, iar doctorul Enikő Madarász are statut de colaborator. Ea îi vizitează persoanele din cămin o dată pe săptămână, dar în caz de urgență este disponibilă la orice oră. De asemenea, preotul local, Géza Tankó vizitează regulat instituția oferind susținere spirituală locuitorilor.

Desigur în orice domeniu de activitate și pentru orice activitate aceste organizații neguvernamentale au nevoie de fonduri.

Educație și calitatea ei

Rolul școlilor și, odată cu acesta, rolul profesorilor și al educatorilor, este, de asemenea, crucial în modelarea vieții culturale locale, așa cum s-a discutat mai sus. Școala, alături de familie, poate juca un rol important în educația copiilor, în special în dezvoltarea sentimentului de comunitate și a conștiinței culturale.

Numărul de copii înscriși în grădinițe și școli a evoluat de la schimbarea regimului după cum urmează:

Sursa: Institutul Național de Statistică, 2021

Numărul de copii înscriși la școală în 2019	
Grădiniță	149
Clasele I-IV	217
Clasele V-VIII	172

În prezent, cererea de educație de calitate în regiune este în creștere. Sunt cunoscuți mai mulți indicatori de calitate a educației, iar în contextul orașului Suseni sunt analizați mai jos următorii trei indicatori, esențiali pentru evaluarea situației: infrastructura educațională, factorii profesionali și accesibilitatea educației.

În Suseni, clădirea care găzduiește grădinița și centrul de zi a fost renovată cu resurse proprii. În plus, există grădinițe în Valea Strâmbă, Chileni și Mureș-Sat. Copiii din Liban iau autobuzul spre Zetea.

Vechimea celorlalte clădiri de învățământ nu este tânără (în medie 35-40 de ani), iar starea sanitară a acestora este bună.

În ceea ce privește profesionalismul celor 9 educatoare de la grădiniță, toate sunt 100% calificate.

Reducerea numărului de copii de grădiniță nu reprezintă încă o amenințare la adresa funcționării grădinițelor, dar pe termen lung se așteaptă ca această problemă să aibă un impact nu numai asupra numărului de grădinițe, ci și asupra numărului de copii înscriși în acestea.

Distanța și timpul sunt principalii factori care afectează accesul la educație. Având în vedere vârsta copiilor de la grădiniță, transportul nu este o soluție în acest caz, dar locația grădiniței ar trebui să fie optimizată pentru a ține cont de structura spațială a comunei. În general, situația este bună, deoarece există grădinițe în toate comunele din Suseni, cu excepția comunei Liban.

În 2011, centrul școlar Elekes Vencel din Suseni a fost fuzionat cu centrul școlar Tarisznyás Márton din Valea Strâmbă. Noua instituție are în total 10 clădiri în diferite sate ale comunei. În Suseni și Valea Strâmbă există fiecare clasă separat, iar la Chileni și Mureș-Sat există clase mixte. În Liban, școala a fost închisă datorită numărului scăzut de elevi, iar copiii sunt transportați la școala din Zetea cu autobuzul.

Un autobuz școlar cu 16 locuri îi duce pe copiii din zonele mai îndepărtate ale comunei la școli.

Majoritatea clădirilor folosite pentru învățământul școlar din comună sunt în stare bună, dar există încă unele care trebuie renovate, cum ar fi gimnaziul din Suseni, care are nevoie de modernizare.

În ceea ce privește infrastructura educațională, trebuie remarcat faptul că există săli de sport în Suseni și Valea Strâmbă, precum și un teren de sport în Chileni.

Școala dispune de 70 de calculatoare personale, dintre care 49 pentru elevi, o sală IT și acces la internet.

În ceea ce privește factorii profesionali, comuna are în prezent 47 de cadre didactice, dintre care 100% sunt calificate. În ceea ce privește numărul de elevi pe profesor, cifra este de 10,95 elevi pe profesor în comună.

În ceea ce privește analiza accesibilității unităților de învățământ, se poate spune că distribuția spațială a școlilor primare este optimă dacă presupunem că există o școală primară în fiecare parte a comunei, cu excepția Senetea (unde populația permanentă nu o justifică). În plus, elevii din clasele V-VIII din Chileni pot frecventa școlile primare din partea New Village a comunei și din Valea Strâmbă, care se află la o distanță de 20 de minute de mers pe jos.

Scăderea numărului de copii implică în mod clar o scădere a numărului de elevi înscriși, ceea ce duce de obicei la închiderea unor instituții sau la un sistem consolidat de învățământ. Aceste tendințe sunt negative și din perspectiva calității educației și a accesibilității.

Infrastructura

Asistența medicală

Sistemele de sănătate sunt strâns legate de problema calității vieții. În comună există două cabinete medicale de familie și un cabinet medical privat. Unul dintre acestea se află în Valea Strâmbă, unde un medic de familie este de gardă zilnic și un cabinet stomatologic se află, de asemenea, într-o clădire de 123,6 m² în stare rezonabilă.

Celălalt este un nou centru de sănătate în satul Suseni, construit de comună cu resurse proprii, unde sunt tratați atât medicii de familie, cât și cazurile de urgență.

De asemenea, ar oferi posibilitatea de a avea un cabinet de specialitate și ar include două cabinete medicale.

Cabinetul privat din Mureș-Sat are un medic de familie și un dentist.

Pentru asistență medicală de specialitate și servicii spitalicești, localnicii trebuie să se deplaseze la Gheorgheni, la 12 km distanță.

Ambulanța va sosi de la Gheorgheni în 10 minute dacă nu există nicio barieră.

În sat există trei medici veterinari cu calificări corespunzătoare.

Dacă comparăm numărul de medici cu populația, putem spune că statisticile privind numărul de persoane înregistrate la medicii de familie, potrivit medicului din Suseni, arată că s-au înregistrat 3.200 de pacienți în loc de maximum de 3.000 permis, deci este nevoie de încă un medic de familie care să fie angajat cu jumătate de normă.

Medicamentele necesare pentru tratarea bolilor pot fi procurate de către localnici de la farmaciile private.

În ceea ce privește accesul la unitățile sanitare, locuitorii din Suseni și Valea Strâmbă se află într-o poziție mai bună decât cei din Chileni și Liban. În ceea ce privește Libanul, înființarea unui punct sanitar este o sarcină foarte importantă, iar importanța acestuia în timpul sezonului estival ar fi foarte semnificativă.

Sistemul de asistență socială:

În mod tradițional, comunitatea locală din Suseni s-a caracterizat prin grija reciprocă. Marile inegalități sociale sunt bine gestionate de comunitatea aproape în întregime romano-catolică (96,01% conform recensământului din 2011), motiv pentru care nu există încă o nevoie recunoscută de sisteme instituționale locale pentru a preveni excluziunea socială.

Asistența socială sub formă de lucrări publice este asigurată de la bugetul de stat.

Cu toate acestea, este îndoielnic faptul că, în absența unor instituții sociale specializate, comunitatea locală va putea face față provocărilor generate de tendințele demografice prezentate mai sus, de exemplu, o populație vârstnică foarte numeroasă.

De asemenea, trebuie să ne referim la rolul sistemelor comunitare, cum ar fi sistemele de vecinătate și de rudenie, precum și la structuri precum orele femeilor, cercurile de mașini, societățile de rozariu (33 există în comună), etc., care îndeplinesc, de asemenea, funcții sociale în mod latent.

Conform recensământului din 2011 (fără recensământ național de atunci, întârziat și mai mult din cauza epidemiei COVID 19), populația comunei era de 5114 suflete care trăiau în 1938 de gospodărie.

**Distribuția populației pe
naționalități:**

Maghiari	4838	94,64%
Români	60	1,17%
Rromi	122	2,39%
Nu au declarat	92	1,80%

**Distribuția populației pe
sexe:**

Bărbați	2563	50,12%
Femei	2551	49,88%

Sursă: Primăria Suseni

Proporția populației minoritare romă și română din comună este neglijabilă (96,19% din populație este de naționalitate maghiară conform recensământului din 2011), astfel încât naționalitatea omogenă a populației face ca problemele sociale care decurg din statutul de minoritate să fie necunoscute.

Persoanele vârstnice, cu handicap și cele defavorizate sunt sprijinite în mod regulat de către Consiliul Local. Aceasta include copiii din orfeline, adulții cu dizabilități din căminele de bătrâni, serviciul local de îngrijire la domiciliu și alte activități sociale.

Peisajul:

O așezare încorporată în mediul natural formează o unitate integrală cu împrejurimile sale, astfel încât calitatea peisajului depinde nu numai de mediul natural și de protecția acestuia, ci și de conservarea mediului construit.

Localitatea Suseni se află la intersecția dintre Munții Harghitei și Munții Gurghiului, în partea de sud-est a Depresiunii Giurgeului, la o înălțime de 756 m deasupra nivelului mării.

Munții care se află la sud de Suseni ca Șumuleul și Piatra Minunilor, ca să amintesc doar cele două mai importante, au o înălțime de 1500 m. Un alt munte important al comunei este Colțul Brateșului având o înălțime de 1464 m, apoi Rezul Negru la est de Valea Strâmbă, de unde ni se deschide o panoramă frumoasă asupra comunei și a Depresiunii Giurgeului. La nord de hotarul comunei se află Lacul Dracului care s-a format în craterul vulcanului Oștoroș. Multe legende amintesc lacul cu fund mlăștinos ca „lacul fără fund”.

Atracția naturală reprezentativă a comunei este peștera Șugău din Valea Strâmbă care se află la poalele sudice ale masivului muntos Piatra Șipos. Aceasta este una dintre cele mai importante peșteri ale lanțului muntos al Carpaților Orientali care constituie rezervație naturală datorită multelor și variatelor sale formațiuni de stalactite și stalagmite, rarele sale cristale de aragonit și izvorul carstic. Peștera are o structură de patru nivele, dintre care nivelul superior este deschis publicului. Accesul la peșteră se face pe drumul forestier care poate fi urmat de pe drumul județean care leagă localitățile Valea Strâmbă și Voșlăbeni.

Pădurile și câmpurile din comună sunt bogate în floră și faună, iar exploatarea lor va fi discutată mai în detaliu mai târziu.

Structura proprietăților care s-au format în urma gospodăririi pe parcele mici, specifică zonei, constituie un element frumos al peisajului. În comună lucrările agricole se efectuează în general pe proprietăți de 0,5 hectar. Atât din punct de vedere economic, cât și din cel al peisajului este important de știut că aceste proprietăți sunt compuse în medie din 6 bucăți.

Pe lângă exploatarea agricolă pe parcele mici un alt aspect important care are efect asupra peisajului sunt gospodărirea pajiștilor și practica cosirii pajiștilor dintr-un adăpost secundar. În plus, silvicultura a jucat și continuă să joace un rol important în modelarea peisajului cultural.

Pădurile sunt, de asemenea, importante pentru consumul local de energie, deoarece lemnul este folosit pentru încălzirea majorității locuințelor și a clădirilor publice în timpul iernii.

Conducta principală de alimentare cu gaz trece prin Valea Strâmbă. În prezent, este în curs de desfășurare o licitație pentru construirea unei conducte de gaz care să acopere întregul teritoriu al comunei. În cazul unei decizii pozitive, o rețea modernă de gaze va fi instalată pe termen scurt în comună, cu excepția satelor Liban și Senetea.

În prezent, majoritatea gospodăriilor din comună utilizează gazul din butelii înlocuibile.

Silvicultură:

Pădurea este una dintre cele mai importante resurse în toată Depresiunea Giurgeului. Exploatarea forestieră, comerțul cu lemne și prelucrarea lemnului sunt activități importante în viața economică a întregii zone.

Raportarea comunității locale la pădure este caracterizată în mod tradițional de o relație specifică. Localnicii construiau adăposturi pe pajiștile dintre pădurile care se află departe de hotarul comunei unde se mutau pentru mai multe săptămâni. Pe vremea cositului, pajiștile dintre păduri deveneau locul unei vieți sociale intense. Relația localnicilor cu pădurea și sistemul acesta de adăpost secundar pot fi considerate resurse interne din punctul de vedere al dezvoltării.

De-a lungul timpului dimensiunile suprafețelor împădurite a scăzut în continuu datorită defrișărilor necesare pentru a obține teren arabil, a exploatării forestiere și a exploatării abuzive.

Distribuția pe sate a suprafețelor agricole și forestiere (ha)

	Arător	Pajiște	Pășune	Pădure	Total
Suseni	1395	3393	1654	5271	11713
Valea Strâmbă	691	1882	678	1804	5055
Chileni	488	1316	876	2096	4776
În comună	2574	6591	3208	9171	21544

Sursa: Primăria Suseni, 2'21

Proprietarii de terenuri comunale din comună efectuează în unele zone împăduriri planificate, dar mai sunt încă multe de făcut pentru a continua gestionarea exemplară și durabilă pe termen lung a pădurilor. În plus, există 30 de comunități forestiere mici în comună, unde gradul și stadiul de reîmpădurire este variabil.

Arderea deliberată a zonelor de pădure tânără și a zonelor cu puieți din comună, care au nevoie de regenerare chiar de către comunitate, a devenit o problemă. O altă problemă economică este reprezentată de vânzarea lemnului recoltat la un nivel scăzut de prelucrare. Înțelegerea pădurii ca resursă complexă și posibilitățile de exploatare durabilă a acesteia sunt discutate în detaliu în secțiunea privind strategia.

Gospodărirea apelor:

Cele mai importante ape de suprafață în localitate sunt râul Mureș și pârâul Visafio de pe partea dreaptă a Mureșului care este un curs de apă important și din punctul de vedere al formării localității. Alte pâraie din zonă sunt pâraiele Senetea, calea Gaborului, Faier, Fierăstrău și pârâul lui Mihai.

În viața economică a Suseniului și apele de suprafață au jucat un rol important pe lângă păduri. Comuna era cea mai superioară stație de plutărie a Depresiunii Giurgeului.

Un alt mod de valorificare a apelor de suprafață l-au constituit morile de apă. Astăzi una dintre morile de apă rămase este protejată ca monument istoric.

Tot la apele de suprafață trebuie amintite izvoarele de apă minerală care se află mai ales în zona satelor Mureș-Sat și Chileni.

Mai demult apa de băut pentru locuitorii comunei era asigurată prin fântâni comunale și private, rețeaua de apă potabilă fiind preluată nu demult în administrația consiliului local. Rețeaua de apă cuprinde aproape întreaga suprafață a comunei.

Coloana vertebrală a rețelei de canalizare este în funcțiune, iar racordarea la aceasta este în curs.

De asemenea, trebuie menționat aici că ultima dată când albia Mureșului a fost curățată a fost cu foarte mult timp în urmă, timp în care exploatarea minieră a provocat o acumulare considerabilă de nisip și nămol.

Gestionarea deșeurilor:

Necesitatea unei gestionări adecvate a deșeurilor nu poate fi subliniată în mod excesiv în procesul de formulare a conceptelor de dezvoltare la nivel comunal. Gestionarea deșeurilor are o importanță deosebită în zonele în care resursele naturale și peisagistice reprezintă principalele resurse economice.

Gestionarea mediului, inclusiv gestionarea deșeurilor, nu este doar o problemă locală, ci și una regională.

Deșeurile menajere din comună sunt transportate la fiecare două săptămâni de RDE Huron Srl. din Miercurea Ciuc la groapa județeană de gunoi de pe Platoul Țechend (aflat între Odorheiu Secuiesc și Miercurea Ciuc). Cheltuielile cu transportarea deșeurilor sunt suportate de populație.

Groapa de gunoi locală a fost închisă și acoperită cu iarbă.

S-a rezolvat și problema produselor auxiliare - deșeurilor provenite din industria lemnului. În Joseni s-a înființat o firmă pentru fabricarea bricheților și peleților (Ameco) care cumpără toate produsele auxiliare provenite din industria lemnului din zonă.

Situația mediului construit:

Suprafața totală a comunei era de 22294 hectare în 2013 conform datelor Institutului Național de Statistică. Distribuția detaliată a acestei suprafețe este prezentată în tabelul următor:

Distribuția suprafețelor în comună (ha)	
Suprafața totală,	22294
Din care	
Suprafețe agricole,	12373
din care	
Arător	2574
Pășune	3208
Pajiște	6591
Suprafețe neagricole,	9921
din care:	
Pădure și vegetație forestieră	9171
Acoperită cu apă	53
Construită	276
Drumuri și cale ferată	354
Terenuri virane	67

Sursa: Institutul Național de Statistică, 2'21

Dimensiunea suprafețelor satelor din comună se raportează la suprafața totală a comunei astfel:

Sat	Suprafața (ha)	Proporția (%)
Suseni*	12 857	57,67
Valea Strâmbă	3 808	17,08
Chileni	5 629	25,25
Total	22 294	

* Suseniul cuprinde și satul Liban, iar în Chileni s-a inclus și suprafața satului Senetea.

Sursa: Primăria Suseni, 2021

Din această suprafață terenul intravilan al comunei este de 621 ha conform vechiului plan urbanistic general, teren ce va crește la 662,8 ha conform noului plan. Datorită celor ce urmează trebuie menționat faptul că o parte semnificativă a terenului intravilan este teren neconstruit, respectiv teren folosit în scopuri agricole. Ceea ce înseamnă de fapt că găsim terenuri folosite în scopuri agricole în imediata vecinătate a locuințelor și a clădirilor publice.

Pătrunderea peisajului cultural în zona rezidențială este un fenomen foarte pozitiv, nu doar din punct de vedere estetic, ci și funcțional, și contribuie la definirea peisajului urban unic al comunei.

Unitatea de mediu și de locuire menționată mai sus ar implica, de asemenea, o zonă de tranziție între diferitele utilizări ale terenului. Căutarea acestei zone de tranziție în comună este zadarnică.

Indicele de densitate a populației în Suseni este de 22,94 persoane pe km², mult sub media națională (79,9 persoane pe km², pe baza datelor recensământului din 2012).

De asemenea, este important să se analizeze indicatorii de densitate a populației în contextul locuințelor. O imagine de ansamblu a situației locuințelor este o cerință strategică, deoarece este strâns legată de problema calității vieții. Conform datelor recensământului din 2012, situația locuințelor din comună era următoarea:

Numărul de locuințe: 1938, numărul mediu de persoane pe locuință: 2,52

La recensământul anterior, numărul de camere pe persoană era de 0,7, iar numărul mediu de locuințe era de 1,9 camere. Dacă luăm în considerare faptul că în comună au existat construcții noi cu mai mult de 2 camere, putem concluziona că acești indicatori s-au îmbunătățit net în ultimii ani.

Conform planului general al comunei menționate, suprafața internă medie este de 3037 m² pe gospodărie, iar dacă se ia ca bază dimensiunea zonei construite, această cifră este mult mai mică, de 1142 m² pe gospodărie.

Caracterul arhitecturii vernaculare tradiționale din zonă a fost determinat în principal de tipul de materii prime găsite în mediul înconjurător și de funcționalitatea locuințelor. Pe lângă locuințe, localnicii au construit clădiri agricole, care au avut, de asemenea, o funcție importantă în economia locală.

Cu toate acestea, trebuie să fim conștienți de faptul că declinul activității agricole a avut un impact și asupra mediului construit. Impactul agriculturii asupra mediului construit este evident dacă luăm în considerare faptul că în prezent clădirile agricole sunt mai puțin importante pentru populația locală (și, prin urmare, mai mici) sau nu sunt considerate deloc necesare. Tendința acestui fenomen poate fi observată în construcția de noi parcele în comună. Cu toate acestea, clădirile agricole pot fi găsite în aproape toate curțile din comună.

Cu toate acestea, în ceea ce privește schimbările în mediul construit, trebuie menționată și imaginea comunei, deoarece mediul construit este o componentă importantă a acestei imagini.

Trebuie remarcat aici că imaginea comunei a fost afectată negativ de proliferarea clădirilor necaracteristice, în special în anii care au urmat schimbării de regim. Clădirile de diferite dimensiuni, care folosesc materiale străine și culori diferite, fără o coordonare locală, dăunează imaginii comunei și sunt deosebit de distructive în zona libaneză.

În cele din urmă, trebuie menționată starea de pericol a unor clădiri care joacă un rol important în viața comunității locale. Poate că una dintre cele mai importante dintre aceste clădiri este biserica monumentală din Valea Strâmbă, care, din cauza nivelului său scăzut, suferă pagube semnificative cauzate de apă în timpul ploilor abundente. De asemenea, trebuie să luăm în considerare starea terenurilor de sport și a clădirilor de pe acestea, a morii de apă, care este clasificată ca monument, precum și a școlilor, a centrelor culturale și a cabinetelor medicale.

Spații publice

O imagine de ansamblu a situației spațiilor publice este, de asemenea, o sarcină esențială pentru o evaluare strategică a situației.

În comună, dotările și serviciile publice sunt amplasate pe o suprafață totală de 11,27 hectare, ceea ce reprezintă 1,81% din suprafața internă. Conform planului general de urbanism, această suprafață corespunde nevoilor realiste ale comunei, iar aceste dotări sunt înzestrate

corespunzător. Cu toate acestea, dacă luăm în considerare natura sezonieră a comunității locale, putem observa că există o nevoie reală de facilități în partea libaneză a orașului pentru a oferi diverse funcții publice în timpul perioadei de vară a anului.

Problema nevoii locale de spații verzi și facilități sportive nu este rezolvată de mediul natural de la periferie. Există o serie de parcuri mici în comună, iar numărul și suprafața acestora ar putea fi mărite, dar, fiind o localitate rurală, acest lucru nu este încă considerat important de mulți oameni.

În cele ce urmează, vom face un tur virtual al satului și vom încerca să privim mai îndeaproape diferitele părți ale satului prin prisma arhitecturii.

Satul a fost împărțit în 3 părți principale, pe baza aspectelor funcționale și a altor aspecte: centrul, spațiile publice și drumurile principale.

a.) Centrul: În mod firesc, toate cele trei sate (și chiar și partea de sat Maros) au avut în mod tradițional și încă mai au propriul centru. În general, această parte a satelor este mai spațioasă și este cea în care se află instituțiile ecleziastice și educaționale și centrele culturale.

Iar dacă sunteți în căutarea unui centru la nivel comunal, îl veți găsi în partea Suseni.

De fapt, este situat într-o zonă triunghiulară delimitată de drumurile județene 138 și 126 și de un drum comunal, și conține o mare parte din instituțiile comunei. În acest triunghi se află consiliul local și primăria, cabinetul medical, centrul cultural, secția de poliție, oficiul poștal etc.

Drumul județean menționat mai sus se întâlnește cu un drum comunal la celălalt capăt al triunghiului. La intersecția celor două se află piața săptămânală (unde se află și o fântână publică) și parcul central, care găzduiește și Monumentul Mileniului.

Casele cu un singur etaj din această parte a centrului sunt construite la aproximativ 2-3 metri în spatele grădinii, foarte aproape de grădini. Ajungând la ultimul vârf al triunghiului, unde se află biserica din Satul Nou, ne întoarcem în punctul din care am pornit pe drumul județean 126.

În această secțiune a centrului, casele vechi și cele noi alternează, cu porți tradiționale cu noduri și porți de fier laolaltă. Pe alocuri, se pot vedea fațadele caselor care au fost scoase în stradă.

Pe scurt, casele de pe parcelele din partea centrală, cu o suprafață medie de 1.000 de metri pătrați, sunt preponderent locuințe cu unul sau două etaje. În ceea ce privește suprafața construită a parcelelor, aceasta se situează de obicei între 25-30%. În plus, pe aceste parcele sunt obișnuite grădinile de legume și curțile separate pentru păsările de curte.

b.) Alte spații publice: Parcul Apei Minerale se găsește pe un teren de 375 mp, lângă râul Mureș, de-a lungul drumului județean 138 care merge către Liban. Denumirea parcului vine de la izvorul de apă minerală care se găsește aici.

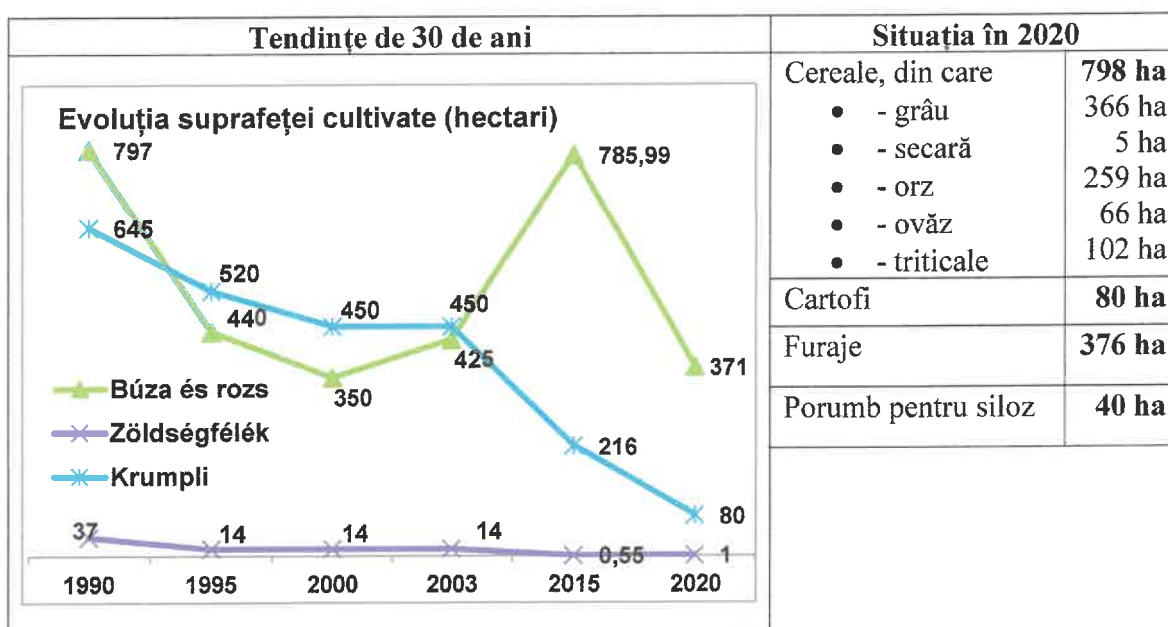
Parcul din centrul orașului Chileni are o suprafață mai mare. Parcul din Valea Strâmbă este situat la intersecția dintre drumul național 12 și drumul județean 138, în fața casei de cultură din Valea Strâmbă, unde se află o fântână publică.

Date economice în lumina statisticilor oficiale

Locuitorii satului trăiesc în mod tradițional din agricultură și din extragerea și prelucrarea lemnului. Înainte de schimbarea de regim, mulți oameni făceau naveta la fabricile din Gheorgheni, dar și cariera a oferit locuri de muncă pentru mulți oameni. La momentul redactării acestui articol, cariera este deținută de ROMCIM Rt. La licitațiile publice de lemn participă, de asemenea, mici prelucrători locali de lemn și companii multinaționale.

În mod curios, site-ul web al Institutului Național de Statistică oferă date la nivel de comună privind producția agricolă doar până în 2003 și doar pentru anumite specii. Cu toate acestea, primăria mi-a pus la dispoziție cele mai recente și detaliate date din 2015 și 2020, astfel încât să poată fi examinate tendințele.

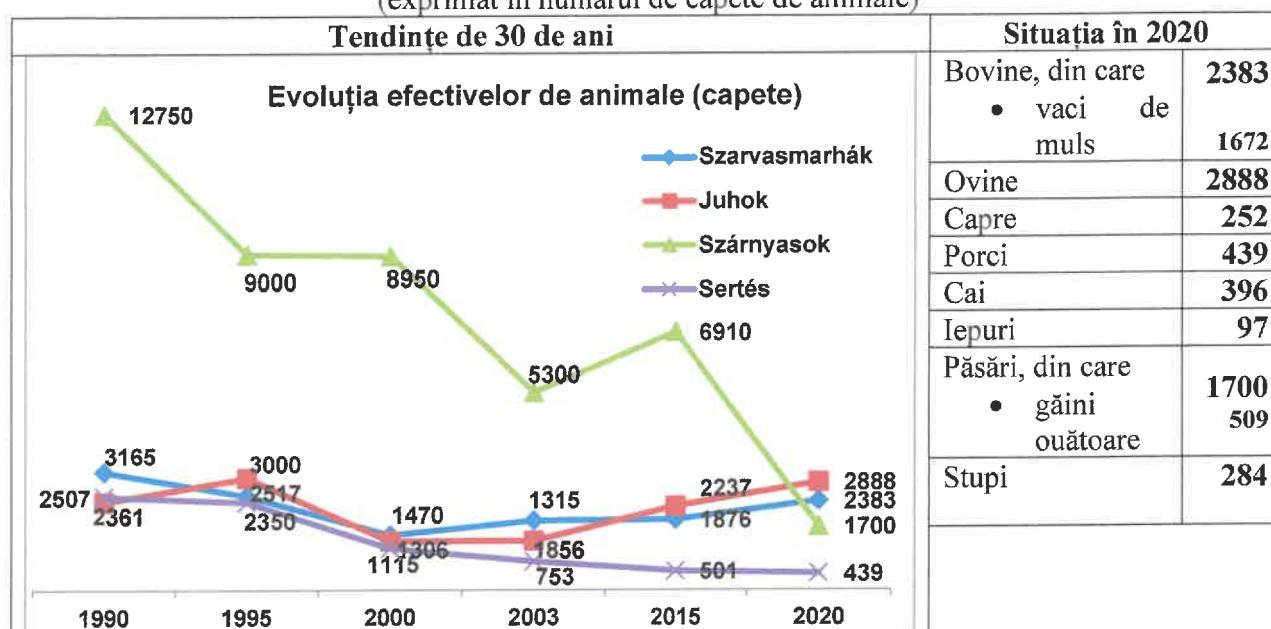
Evoluția creșterii plantelor în Suseni în ultimii 30 de ani
(suprafața terenurilor utilizate pentru cultivarea plantelor este exprimată în hectare)

Sursa: Institutul Național de Statistică și primăria Suseni

Datele arată că, de la schimbarea regimului, satul a renunțat aproape complet la producția de legume (care nu era semnificativă înainte). Suprafața utilizată pentru cultivarea cartofilor a fost redusă cu o treime. Producția de cereale a scăzut până în 2000, dar a revenit acum la nivelul inițial.

Evoluția creșterii animalelor în Suseni în ultimii 25 de ani
(exprimat în numărul de capete de animale)

Sursa: Institutul Național de Statistică și primăria Suseni

Dacă ne uităm la efectivele de animale, observăm că numărul păsărilor de curte a scăzut foarte mult. Numărul de porci a scăzut cu o cincime de la schimbarea de regim. Numărul de bovine a avut tendința de a stagna în ultima vreme, după o scădere inițială, iar numărul de ovine a fluctuat ușor, dar a crescut în ultimii ani.

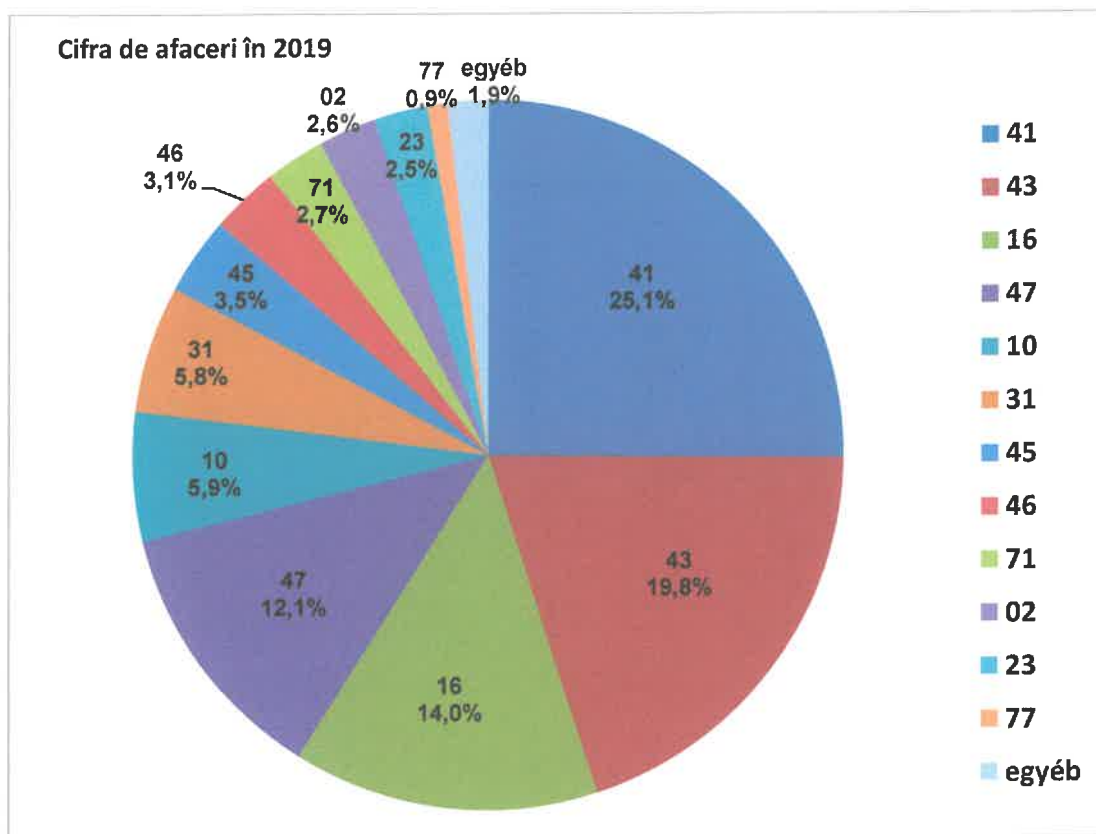
În viitorul apropiat, problemele crescătorilor de bovine din agricultură ar putea fi agravate de eliminarea cotelor de lapte în UE, în timp ce cultivatorii de cartofi vor fi îngenuncheați de concurența prețurilor.

Am analizat situația întreprinderilor mici și mijlocii pe baza datelor de la biroul de statistică.

În conformitate cu clasificarea CAEN, în perioada 2008-2020, în Suseni s-au înregistrat următoarele domenii de activitate:

- 01 - Agricultură, vânătoare și activități de servicii anexe
 - 02 - Silvicultură și exploatare forestieră
 - 10 - Industria alimentară
 - 11 - Fabricarea băuturilor
 - 16 - Fabricarea lemnului și a produselor din lemn și a produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea de articole din materiale vegetale
 - 23 - Alte produse minerale nemetalice
 - 30 - Fabricarea altor echipamente de transport
 - 41 - Construcții
 - 42 - Inginerie civilă
 - 43 - Activități de construcții specializate
 - 45 - Comerț cu ridicata și cu amănuntul și repararea autovehiculelor și motocicletelor
 - 46 - Comerț cu ridicata, cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete
 - 47 - Comerț cu amănuntul, cu excepția reparării autovehiculelor și motocicletelor
 - 49 - Transporturi interioare și transporturi rutiere
 - 52 - Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi
 - 55 - Hoteluri și cazare
 - 56 - Restaurante și alte activități de alimentație publică
 - 62 - Servicii informatice
 - 68 - Activități imobiliare
 - 69 - Activități de contabilitate, evidență contabilă și juridice
 - 70 - Activități de management, consultanță și activități auxiliare de birou
 - 71 - Proiectare tehnică, analiză și testare
 - 74 - Alte activități profesionale, științifice și tehnice
 - 77 - Activități de închiriere și leasing
 - 79 - Alte activități de servicii turistice și de rezervare
 - 82 - Activități de secretariat și alte activități de sprijinire a afacerilor
 - 92 - Activități de pariuri și jocuri de noroc
 - 95 - Repararea calculatoarelor și a aparatelor electrocasnice
 - 96 - Alte servicii

Graficul de mai jos compară volumul cifrei de afaceri a întreprinderilor din Suseni:

Sursa: Institutul Național de Statistică, 2021

Figura arată că principalele activități din comună sunt construcțiile, prelucrarea lemnului și comerțul.

Tabelul următor arată ce întreprinderi au fost nevoite să se închidă în anii de criză economică.

Întreprinderile lichidate în fiecare an																									
Cod CAEN / an	01	02	10	16	23	41	42	43	45	46	47	49	52	55	56	62	69	71	73	74	75	82	86	93	95
2008	1					2			2		1			1		1									1
2009			1	1	1	2			1	3	1														1
2010		2		1			1				1				3										
2011		1					1				1				1										
2012				2							3														
2013	3			1	1						1						3				1		4		2
2014	2			2		1					4	1	1						1						
2015	6	3		2						1		1			1					1					
2016	4	2		1		1			1		2	1		1							1				
2017				2				1			1			2	1			1			1				1
2018	3	1		1				2			2								1	1			1		3
2019																									

Sursa: Institutul Național de Statistică, 2021

Tabelul care prezintă numărul de companii active arată că industriile de prelucrare a lemnului și de comerț atrag cei mai mulți antreprenori. Există, de asemenea, mai multe companii în sectorul construcțiilor și al exploatării forestiere.

Cod CAEN / an	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
01	3	2	2	1	1	2	1	2	1	1		
02	6	7	7	7	7	7	8	8	7	7	6	7
10	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11		1	1									
16	32	31	32	28	28	27	28	26	24	24	24	21
23					1	1	2	3	4	4	4	5
31											1	1
41	7	6	4	5	7	7	5	5	6	7	8	9
42	1	1	1									
43	3	5	5	4	5	5	5	5	5	5	2	4
45	2	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1
46	8	7	3	2	1	3	3	2	2	5	7	6
47	19	19	19	20	22	20	20	20	19	17	18	15
49	3	2	2	2	2	2	2	2				1
52							1					
55	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	5	3
56	7	6	6	3	2	2	2	2	2	2	2	1
62										1	1	1
68	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
69	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
70									1	1	1	1
71	1	1	1	1	1	1	1	1	3	2	3	2
74										2	2	2
77	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
79										1	1	1
82	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	2
92	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
95		1										
96	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Total	105	102	95	85	90	90	90	89	88	94	96	89

Sursa: Institutul Național de Statistică, 2021

Sectoarele cu cea mai mare cifră de afaceri au fost deja prezentate într-un grafic de mai sus. Tabelul următor include toate sectoarele și arată evoluția cifrei de afaceri pe parcursul mai multor ani. Prelucrarea lemnului are cea mai mare cifră de afaceri în fiecare an, prelucrarea produselor alimentare și comerțul cu amănuntul au crescut, iar hotelurile și restaurantele au scăzut.

Firmele active cu o cifră mare de afaceri (mii lei)

Cod CAEN / an	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
10	940,1	1082,7	1364,3	1466,3	1989,3	2452,1	2743,3	2906,8	3220,0	3701,2	4338,1	4894,0
16	15740,7	12247,7	13984,0	14530,2	15112,8	15132,1	15075,7	15309,4	15824,7	15974,6	11951,2	11619,1
31											5069,9	4798,4
41	579,6	4318,5	440,5	1793,2	3610,3	1946,6	2425,8	6048,3	5960,8	10049,4	14756,6	20826,6
43	69,3	282,5	416,9	857,1	2291,1	5106,3	9429,3	8062,8	9139,7	12141,4	13852,8	16442,3
47	2847,1	2958,2	3124,7	3285,1	2808,5	4785,9	6208,3	6762,9	7722,9	9330,4	9231,6	10064,3

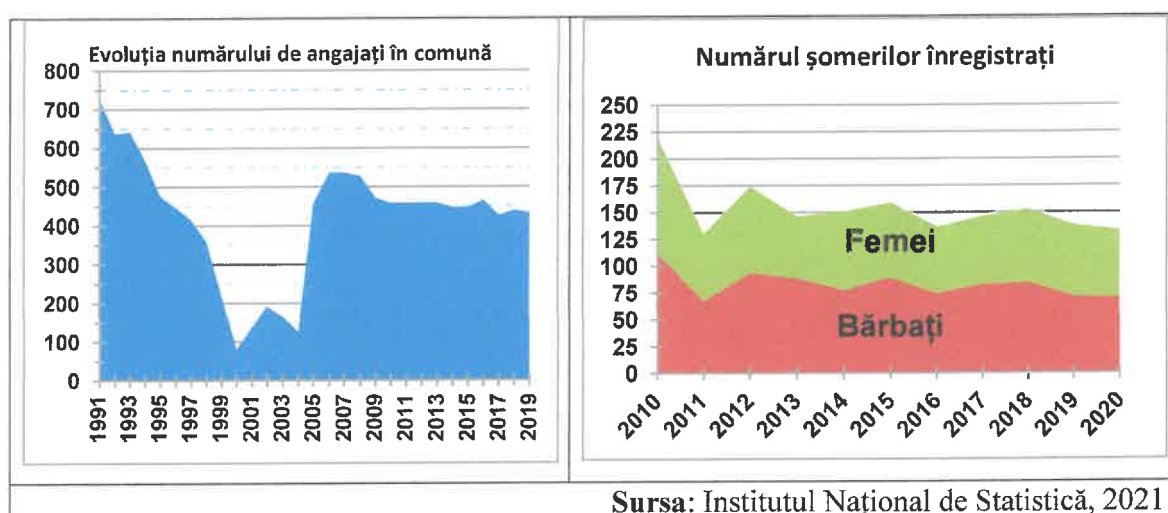
Sursa: Institutul Național de Statistică, 2021

Cele mai multe locuri de muncă din comună sunt oferite de firmele de prelucrare a lemnului și de construcții. Acestea sunt urmate de comerț, exploatarea forestieră și prelucrarea alimentelor.

Numărul angajaților cu locuri de muncă declarate a scăzut dramatic pentru prima dată în anii 1990. Marea majoritate a celor peste 700 de persoane angajate inițial lucrau în carieră. Privatizarea și modernizarea sa au dus la o reducere drastică a numărului de locuri de muncă.

Între 2004 și 2007, redresarea economică a țării a dus la o creștere a ocupării forței de muncă. Tendința de creștere a fost întreruptă de declanșarea crizei economice mondiale în 2008, iar de atunci numărul persoanelor care au un loc de muncă formal a stagnat la aproximativ 450.

Numărul de șomeri care primesc prestații în funcție de sex este prezentat în graficul din dreapta.

Principalele realizări de la elaborarea strategiei precedente

Au fost realizate numeroase investiții în infrastructură.

Rețelele de canalizare și de apă uzată au fost în mare parte finalizate. Problemele de electricitate din Liban au fost parțial rezolvate.

Multe clădiri publice vechi au fost renovate, iar unele au primit noi funcții. Principalele drumuri din comună au fost asfaltate, iar pe alocuri au fost construite trotuare.

Unele dintre zonele publice și piețe au fost renovate și aranjate.

A fost dezvoltat un sistem foarte bun de aplicații pentru ONG-uri.

Casa de cultură din Suseni a fost renovată și, parțial, și cea din Chileni. Cel din Valea Strâmbă este încă în curs de realizare, dar cererea pentru acesta a fost depusă și se așteaptă decizia.

În domeniul educației și formării profesionale, primăria a lansat un curs de formare pentru a pregăti tinerii care s-au mutat acasă din străinătate pentru reintegrarea economică, socială și politică în comunitate. Au fost învățați cum funcționează sistemul de partide și cine pe cine reprezintă și cât de eficient. Pe lângă profesorii de științe politice, au susținut prelegeri și experți în economie, agricultură și aplicații profesionale.

Schimbarea circumstanțelor

Strategia anterioară a efectuat o analiză a situației PESTEL (Political = Politică, Economical = Economică, Social = Socială, Technological = Tehnologică, Environmental = De mediu natural, Legal = Juridică) la sfârșitul anului 2014. În timp ce condițiile naturale, geografice sau culturale se schimbă mai lent în timp, situația socio-economică, politică și tehnologică se schimbă mai rapid.

COVID 19

Începutul celui de-al treilea deceniu este marcat de epidemia Covid-19. În întreaga lume apar o serie de tendințe care vor defini viața de zi cu zi nu numai la nivelul continentelor sau al grupurilor de țări, ci și la nivelul comunităților mici.

Printre primele efecte ale epidemiei s-au numărat perturbarea transporturilor și a transportului.

Transportul de mărfuri a dus la prăbușirea multor lanțuri logistice din cauza închiderii unor țări, lăsând multe companii din lumea occidentală dezvoltată fără furnizori de materii prime și bunuri din Orientul Îndepărtat. Dacă lumea învață din acest lucru, majoritatea companiilor nu vor externaliza toată producția care necesită forță de muncă ieftină în Orientul Îndepărtat, ci vor opera parțial capacități mai mici în propriile țări, în locații ușor accesibile. Acest lucru poate însemna că o parte din munca manuală se va "întoarce" și că va fi nevoie de muncitori buni.

Aceasta înseamnă că în România, în Transilvania sau în Bazinul Gheorgheni ar putea fi înființate fabrici de asamblare, dar numai cu capital investit, spirit antreprenorial și muncitori calificați. Ar fi utilă realizarea unui inventar al competențelor și al expertizei la nivelul bazinului și chiar crearea unei baze de date care să ne permită să identificăm sectoarele în care oamenii de aici pot lucra în mod eficient, precum și direcția în care ar trebui să fie orientate educația și formarea profesională. Întreținerea și gestionarea bazei de date ar putea fi realizată de către locuitorii din Suseni.

Efectele epidemiei au afectat puternic nu numai sectorul transportului de mărfuri, ci și pe cel al transportului de pasageri și, odată cu acesta, întreaga industrie turistică și de ospitalitate. Chiar dacă impactul epidemiei este atenuat, se așteaptă o transformare a sectorului turistic. Vor fi multe persoane - care, în caz contrar, ar dori să călătorească - care vor dori să evite hotelurile foarte aglomerate și evenimentele unde există un risc ridicat de infectare. Aceasta este o oportunitate pentru orașele mici și orașele în care există liniște și mai puțin risc de infecție, deoarece nu există mulțimi de vizitatori. Așadar, turismul rural se poate dezvolta, dar va avea nevoie cu siguranță de cazare de foarte bună calitate, cu servicii adecvate și programe sau activități care pot oferi turiștilor mai multe zile de divertisment, recreere și experiențe.

Criza din turism a adus cu ea și o schimbare inevitabilă a obiceiurilor de a mânca și de a bea. Multe restaurante și cantine au fost închise din cauza măsurilor de combatere a epidemiei. În același timp, legislația românească a devenit mai permisivă în ceea ce privește reglementările sanitare pentru unitățile de catering de mici dimensiuni. Epidemia a stimulat, de asemenea, livrarea de alimente la domiciliu, astfel încât este posibil să se livreze mese gătită la domiciliu. Întrebarea este, de asemenea, dacă toată lumea poate profita de noile posibilități oferite de tehnologia comunicațiilor și a informației și dacă poate utiliza livrarea la domiciliu.

Curiozitatea, răspândirea muncii la domiciliu și educația online au sporit rolul celor care lucrează în sectorul IT și au adus o foarte mare parte a populației mai aproape de informatică. Cumpărăturile online au devenit mai răspândite și au crescut în volum, iar plățile cu cardul de

credit s-au generalizat. În cadrul programelor de atenuare a efectelor epidemiei, sunt disponibile subvenții publice importante pentru dezvoltarea și extinderea utilizării tehnologiei informației și a internetului. Chiar și în comunele rurale, unde nu există în prezent un număr suficient de utilizatori, merită să se profite de oportunitățile de subvenționare și să se implementeze cea mai puternică infrastructură IT posibilă și accesul la rețea în comună.

Starea de asediu i-a determinat pe mulți oameni să stea acasă, iar mulți nu participă la evenimente comunitare de teama infecției. Dezvoltarea sectorului civil și răspândirea culturii ar trebui să fie construite de jos în sus, dar acest lucru nu funcționează acum sau este foarte dificil. Din acest motiv, administrația locală ar putea juca un rol proactiv în dezvoltarea comunității, chiar și de sus.

Alte tendințe globale care vor afecta comunitățile rurale

Chiar înainte de blocajele și închiderile din ianuarie 2020, istoricul Niall Ferguson vorbea deja despre o tendință de schimbare politică de stânga în cele mai puternice țări din punct de vedere economic din lume până în 2024-2025. Unele dintre tendințele care au început deja în ultimii ani vor continua să se intensifice. Știri adevărate și false, idei bune și rele, idealuri, mode, oameni și grupuri de oameni se vor răspândi și vor migra în întreaga lume. Trebuie să fim pregătiți pentru acest lucru la toate nivelurile, chiar și la nivelul comunităților rurale.

Proliferarea rețelelor de socializare și a comunicării globale impune tuturor instituțiilor să fie prezente pe aceste platforme, să răspândească o imagine pozitivă despre ele însele și să nu permită dezinformarea comunității cu privire la operațiunile sau intențiile lor. O astfel de instituție este o municipalitate sau o primărie. Pot fi necesare activități proactive de relații publice și comunicare, chiar și sub îndrumarea unui profesionist adecvat.

O altă tendință globală este creșterea vocii ecologiștilor. Este probabil ca multe guverne să reacționeze la aceste voci prin inițierea unor programe de sprijin pe scară largă pentru întreprinderile, tehnologiile și echipamentele ecologice. Oricât de îndepărtat ar părea viitorul, este important să ne gândim să profităm de programele guvernamentale care sprijină reducerea emisiilor de carbon și adoptarea de vehicule și mijloace de transport nepoluante. Acest lucru ar putea însemna chiar că satele ar putea solicita construirea de stații de încărcare a vehiculelor electrice, iar acest lucru ar trebui să fie utilizat chiar dacă în prezent nu există astfel de vehicule în zonă.

Dezvoltarea rurală, conservarea peisajului și a tradiției și, prin urmare, funcționarea agriculturii vor fi, de asemenea, importante. De asemenea, o mare parte din finanțarea UE este destinată agriculturii și dezvoltării rurale. Aceste oportunități ar trebui, de asemenea, să fie exploatate pentru a oferi un loc de muncă decent și o calitate a vieții pentru populația comunei.

Economia și infrastructura națională și regională

Actualul guvern a promis construirea unei autostrăzi care să lege Târgu Mureșul de Iași. Este puțin probabil ca Suseni să se afle la mai mult de câțiva kilometri de traseu. Acest lucru ar putea fi un dezavantaj, deoarece va fi mai ușor să pleci, dar și mai ușor să vii. Trebuie să căutăm modalități de atragere a investitorilor de capital de lucru, a profesioniștilor și a potențialilor turiști.

Pentru a atenua efectele negative ale epidemiei Covid 19, guvernul așteaptă miliarde de euro sub formă de ajutor nerambursabil din partea UE. În ceea ce privește promisiunile politice, cu siguranță, dar și în realitate, este posibil să fie lansate programe de infrastructură și de redresare economică. Aceste programe trebuie să fie exploatate prin licitații profesionale și prin creșterea voinței antreprenoriale, dar și a cunoștințelor.

Întreprinderile moderne, atât în domeniul serviciilor, cât și în agricultură, necesită nu numai competențe profesionale, ci și competențe antreprenoriale. Incubatoarele și centrele de incubare au devenit un cuvânt la modă, care poate părea nerealist pentru mulți dintre cei care locuiesc într-o comunitate rurală. Există o nevoie clară de a organiza și de a derula programe de educație, consiliere și formare pentru start-up-uri și antreprenori.

Sprajinul pentru crearea de întreprinderi, start-up-uri, nu este doar pentru a stimula antreprenoriatul, ci obiectivul principal al acestora este de a crea locuri de muncă. Trebuie să sprijinim întreprinderile care creează mai multe locuri de muncă și oferă mai multor familii o bază financiară și un trai decent.

Situația actuală a comunei, așa cum reiese din interviurile realizate

Rezultatele au fost evaluate prin interviuri. Pe baza acestor interviuri, pot fi raportate următoarele realizări:

Din punct de vedere politic, comuna funcționează bine, nu există conflicte grave între cele două partide. Înregistrarea ședințelor consiliului este utilă deoarece consilierii sunt mai bine pregătiți și vorbesc mai sincer. De asemenea, o persoană intervievată a spus că faptul că

candidații sunt aceiași de mulți ani și poate că oamenii s-au săturat de lipsa de schimbare poate contribui la lipsa de interes pentru alegeri.

Infrastructura

Investițiile în Gheorgheni sunt foarte lente, drumurile vor fi finalizate foarte greu și, prin urmare, va exista o problemă cu traficul de marfă pentru încă câțiva ani. Ar fi bine să avem o variantă de ocolire care să ocolească așezările, dar din cauza carierei, atâta timp cât aceasta este în funcțiune, această situație specială va exista oricum în Suseni.

Rețeaua de canalizare și epurare este în mare parte finalizată, dar ar trebui să fie construită în continuare - cel mai important lucru în Liban - și ar trebui să se organizeze licitații. Aici apa este furnizată din surse proprii, iar populația evacuează apele uzate direct în pârauul Sikaszó din cauza lipsei de canalizare.

Rezervorul de apă potabilă care alimentează restul satului a fost ocazional gol, lăsând o parte din populație fără apă, dar această problemă este parțial rezolvată prin instalarea unui puț forat. Pentru a asigura o aprovizionare continuă cu apă, ar fi necesară creșterea capacității de stocare. Studiile noii companii de apă sugerează necesitatea instalării de puncte de consum în perimetru și dezvoltarea unui sistem de contorizare inteligentă.

Râul Back River este adesea inundat în timpul dezhghețului și al ploilor abundente și ar trebui construit un baraj de deviere și un canal de drenaj. Unele dintre șanțurile construite în sistemul anterior sunt în stare proastă sau blocate. Renovarea acestora ar contribui la gestionarea inundațiilor.

Drumurile forestiere și cele de câmp trebuie să fie îmbunătățite în continuare. Până în prezent, s-au făcut multe lucrări de reconstrucție, dar mai sunt încă multe de făcut. Nu ar strica să se asfalteze unele drumuri forestiere, pentru că traficul și chiar curățarea lor ar fi mai ușoară. În același timp, asfaltarea unora dintre principalele drumuri de câmp ar decongestiona traficul pe drumurile principale, unde oamenii folosesc uneori mașinile agricole.

În ciuda progreselor înregistrate, mai sunt încă multe de făcut pentru renovarea și întreținerea clădirilor publice.

Unele clădiri care deserveșc școala și biroul primarului trebuie renovate și dotate cu surse de energie regenerabilă.

Există, de asemenea, o serie de alte clădiri, deținute tot de Comunitate, care trebuie renovate complet.

Majoritatea clădirilor școlare au fost renovate, dar mai sunt încă lucrări de făcut. La școala din New Village, este nevoie urgentă de modernizarea sălii de sport și de instalarea de surse de energie regenerabilă. De asemenea, este nevoie de o sală de sport, pentru care este în curs de evaluare o licitație.

În același timp, există și multe lacune în domeniul sportului: facilitățile sportive existente trebuie să fie renovate, inclusiv terenul de hochei pe gheață și terenul de fotbal, cu tribune și vestiare, și extinse cu alte facilități sportive în aer liber.

Există o rețea de cablu pentru accesul la internet, dar și rețeaua de telefonie mobilă funcționează bine. Primăria este, de asemenea, 99% online. Toate informațiile sunt postate pe site. Impozitele pot fi plătite online. Întrebările și documentele pot fi trimise prin e-mail, iar rezidenții primesc un răspuns prin e-mail. Iar dacă doriți să vorbiți cu personalul de la birou sau să puneți întrebări, puteți suna.

Unele dintre zonele și spațiile publice au fost renovate și aranjate, dar există multe acte de vandalism. Este necesar să se continue renovarea și întreținerea spațiilor publice rămase.

Comuna este parțial dotată cu camere de luat vederi, dar este nevoie de mai multe camere de luat vederi, deoarece acestea au un efect de descurajare și sunt eficiente. Contractul de întreținere a camerelor de supraveghere ar trebui revizuit și mai bine pus în aplicare, astfel încât acestea să fie întotdeauna operaționale.

Colectarea gunoierului a fost rezolvată. O companie din Chișinău a câștigat licitația, iar soluția funcționează. Există o problemă în ceea ce privește colectarea selectivă a deșeurilor, deoarece în prezent se folosește metoda sacului, care nu este suficient de eficientă. Ar fi mai bine să se amplaseze coșuri de gunoi colorate și să se obișnuiască oamenii să separe deșeurile menajere prin intermediul unei mai bune informări și, eventual, al unor sancțiuni. Procesul poate funcționa, dar este lent. Oamenii trebuie să își schimbe mentalitățile și obiceiurile. Feedback-ul privind colectarea selectivă a deșeurilor a fost destul de pozitiv.

Este necesar să se pună accentul pe promovarea abordării de gestionare selectivă a deșeurilor în școli, instituții și alte forumuri pentru a obține un comportament de consum conștient în rândul populației.

A fost depusă o cerere de introducere a gazului în toată comuna.

De asemenea, a fost depusă o ofertă pentru panouri solare, dar nu a fost câștigată.

Introducerea sau adoptarea surselor de energie regenerabilă este încă foarte lentă și se aude foarte mult despre cum mașinile electrice, de exemplu, sunt foarte ecologice, dar producția și casarea lor sunt foarte poluante.

Transportul public funcționează în prezent cu un autobuz care circulă în jurul localităților și care are foarte puțini pasageri, deoarece toată lumea și-a cumpărat mașină proprie și o folosește pentru a se deplasa spre și dinspre Gheorgheni. Din acest motiv, în prezent nu există sau nu există nicio perspectivă realistă de reformă a transporturilor la nivelul bazinului. Dacă oamenii ar fi mai conștienți de mediu, atunci localitățile și-ar putea uni forțele, chiar și la nivelul unei regiuni mici, și ar putea asigura transportul public cu autobuze mici și ecologice. Gheorgheni este atât de aproape de comună, încât persoanele conștiente de mediu și sportivi ar putea chiar să meargă cu bicicleta, dacă ar exista o pistă de biciclete bună. O rețea bine dezvoltată de piste de biciclete ar putea chiar sprijini activitățile recreative și turismul.

Deoarece mulți oameni din sat sunt implicați în creșterea animalelor, bălegarul de vacă ar putea fi folosit pentru a produce bioenergie, de exemplu, chiar și acasă. Doar că, probabil, oamenii nu se gândesc la asta. Poate că unii fermieri din Homorod și Lupeni ar putea fi un exemplu. Chiar dacă aceste mici instalații casnice nu funcționează încă perfect, energia pe care o produc poate fi folosită pentru încălzirea locuințelor în locul lemnului.

Economia

Concurența pe piață în sectorul exploatarei forestiere și al prelucrării a clarificat situația de la strategia anterioară. Firmele mici au dat faliment, iar munca este lăsată în grija câtorva companii mai mari, viabile. Acest lucru are și un dezavantaj, deoarece faptul de a vedea sau de a experimenta eșecul a diminuat spiritul antreprenorial în cadrul comunei. Mai puțini oameni îndrăznesc să înceapă noi afaceri. Poate că există o lipsă de idei. Pe de altă parte, angajații unor firme de prelucrare a lemnului sunt nemulțumiți de salariile lor. Astfel, copiii lor sunt descurajați să urmeze școli profesionale în industria prelucrării lemnului, de exemplu. Acest lucru reduce numărul de persoane care se înscriu în școlile profesionale și, pe termen lung, reduce numărul de lucrători calificați. Competențele slabe înseamnă că oamenii primesc salarii și mai mici și se poate declanșa un cerc vicios.

Sectorul public, din păcate, funcționează fără nicio inovație. Ei taie lemnul și îl vând. Acestea nu adaugă nicio valoare care ar putea crește cu adevărat veniturile. Din această cauză, proprietarii primesc niște bani, dar comunitatea nu vede nimic din exploatarea celor 3 proprietăți publice. Nu este suficient să te gândești doar la copac, pentru că se poate întâmpla ca într-o zi să nu te poți baza pe el. Așa că ar trebui să ne uităm la ce altceva ar putea aduce bani, de exemplu, deschiderea unei cariere. O altă problemă legată de defrișări este că acestea nu sunt întotdeauna efectuate în mod corect și profesionist, iar mulți oameni nu curăț crengile

tăiate, ceea ce perturbă echilibrul ecologic și împiedică pădurile să supraviețuiască în mod sănătos. Din punct de vedere economic, ar fi de asemenea benefică extinderea și o mai bună difuzare a prelucrării fructelor de pădure. Ar fi bine ca producătorii de fructe de pădure și de plante aromatice să se reunească într-o asociație sau federație, astfel încât să poată acționa împreună și să își comercializeze mai eficient produsele.

În comună există patru mari companii de tăiere a pietrei, care asigură mijloacele de trai pentru aproximativ 10% din populație. Este o muncă grea, dar bine plătită. Cu toate acestea, cariera se epuizează, astfel că aceste companii se confruntă cu o lipsă de materii prime. Cariera este exploatată, astfel încât piatra de acolo nu mai este potrivită pentru aceste companii. Ei primesc doar resturile. De aceea, ar fi bine să se deschidă o nouă mină în domeniul public pentru a deservi aceste companii.

Creșterea bovinelor este bine stabilită în comună. Au 2 asociații și în curând o vor avea o a treia. Au mult sprijin, trebuie doar să continue să muncească. Poate că, uneori, poți face mai mulți bani din creșterea vitelor decât din afaceri. Trebuie doar să aveți grijă ca nu cumva o companie foarte mare să vină și să cumpere terenul. Pe lângă fabrica de brânzeturi, există mai mulți crescători locali de bovine care produc și vând produse lactate. În același timp, ar putea fi dezvoltate prelucrarea și comercializarea cărnii. Poate că ar putea fi construit un abator sau chiar un abator mobil.

În ceea ce-i privește pe cei implicați în agricultură, o treime din populație își cultivă singură ceea ce mănâncă, iar restul își cumpără în oraș. Printre fermieri se numără și persoane conștiente și atente la mediu, care încearcă să trăiască în deplină armonie cu natura.

Deși piața locală de legume funcționează cu intermitențe, ar fi necesar un centru de vânzări directe pentru a vinde produsele micilor fermieri.

În domeniul turismului, nu există o problemă în ceea ce privește numărul de locuri de cazare, dar există o lipsă de programe. Ar trebui să se ofere turiștilor programe care să-i țină în sat timp de câteva zile și să-i distreze. De exemplu, ar trebui să existe un vehicul care să poată duce turiștii în locuri în care autobuzele turistice mari nu pot urca sau coborî. Între timp, ar fi nevoie de ghizi bine pregătiți și cu bune abilități de comunicare.

Sunt unii care au speranțe pentru izvoarele viticole în ceea ce privește turismul. Cu toate acestea, cu atât de multe centre de wellness în zilele noastre, oamenii nu prea intră în apa rece. Iar dacă apa de vin este încălzită, acidul carbonic este eliminat și toată experiența se pierde. Locuitorii din Ciumani au încercat să construiască un centru spa, dar nimeni nu merge acolo.

Ar fi bine să se marcheze din nou traseele turistice către atracții, deoarece mulți copaci au fost tăiați și multe indicatoare au fost deteriorate. Chiar și coordonatele GPS ar trebui să fie marcate pentru a ajuta vizitatorii să se orienteze.

Mulți tineri care s-au întors din străinătate își caută încă locul. Aceștia ar trebui ajutați să facă acest lucru, iar satul ar trebui să devină atractiv pentru alți tineri care se întorc din străinătate.

Ei trebuie să fie învățați cum să aplice, pentru că, dacă vrei să începi o afacere serioasă, lucrurile nu mai sunt la fel de simple ca în momentul schimbării regimului. Marile companii cu capital au mâncat totul, iar concurența este foarte puternică. Singurul mod de a reuși în afaceri este să folosești licitațiile pentru a finanța investițiile necesare pentru a începe. Primăria continuă să acorde importanță educării și pregătirii tinerilor repatriați pentru antreprenariat. Este mai bine să fie pregătiți decât să învețe pe cheltuiala lor. De asemenea, este important să ne implicăm cu ei, pentru că, dacă au stat acasă o vreme și văd că nu pot avansa, vor pleca definitiv.

Ar fi util să existe un birou local de consultanță în materie de licitații sau o întreprindere care să cunoască zona locală și care să nu fie nevoită să se deplaseze într-un oraș vecin.

Crearea de locuri de muncă este foarte importantă aici, ca și în întreaga regiune. Desigur, este dificil să aducem companii străine mari, bine capitalizate, dar trebuie să găsim soluții locale adecvate. Din nefericire, globalizarea elimină multe meșteșuguri tradiționale (cum ar fi forjarea, țesutul, filarea, fetruirea, dantelăria, scrierea ouălor, pictura de mobilă). Am putea sprijini continuarea acestor meșteșuguri străvechi și chiar să le marcăm și să le vindem produsele ca produse locale. Activitățile acestor meșteșuguri ar putea fi, de asemenea, legate de turism.

Societate, educație și cultură

Epidemia de Covid 19 din Satele Noi a afectat foarte negativ doar persoanele care trăiesc din turism. Învățământul online în școli ar putea fi rezolvat, deoarece Internetul este bine conectat în comună. Era o problemă atunci când în familie erau mulți copii și puține dispozitive sau când părinții lucrau de acasă și aveau nevoie de acces la rețea. De asemenea, a fost o problemă în cazul în care copiii au rămas acasă cu bunicii pentru școlarizarea online, deoarece generația mai în vârstă nu se descurca prea bine cu aceste dispozitive. Pentru profesori, sarcina a fost puțin mai dificilă deoarece au trebuit să facă lecțiile online mai vizuale, ceea ce a necesitat multă creativitate și investiții.

Deși Gheorgheni a rămas în urmă din punct de vedere economic în ultimii ani, este încă un municipiu urbanizat și un centru regional. Este bine să fii aproape de un oraș, fie și numai pentru că este mai ieftin să cumperi o gamă largă de produse din marile lanțuri de magazine. A fost lansată ideea că oamenii care merg la muncă în orașul vecin își duc copiii la școală acolo, rupându-se astfel de comunitatea sătească. Cu toate acestea, o verificare a registrelor școlare arată că mulți dintre copiii celor care lucrează în oraș sunt înscriși la școala din noul sat, astfel că suspiciunea nu se confirmă. În ciuda acestui fapt, mulți copii sunt înscriși la școala din oraș, dar motivul nu sunt părinții care lucrează acolo, ci cu totul altceva, a cărui cauză trebuie investigată. Acești copii nu mai fac parte din comunitatea locală de copii, iar părinții lor se pot simți excluși din comunitate. Iar absența acestor copii înseamnă că școlile locale trebuie uneori să comaseze clasele, ceea ce grăbește, de asemenea, dezintegrarea comunității locale, afectând identitatea locală. Conștiința locală ar putea fi dezvoltată la nivel de sat, chiar prin înființarea unor mici muzee sătești și prin îmbunătățirea în continuare a calității educației în școli.

Ar trebui să se organizeze posibilitatea educației și formării pe tot parcursul vieții, inclusiv formarea continuă sau recalificarea persoanelor calificate care și-au pierdut locul de muncă.

Este important să se organizeze repatrierea și investirea cunoștințelor. Sunt multe persoane care pleacă din comună pentru studii superioare și, cu câteva excepții, nu se mai întorc acasă după obținerea unei diplome. Locuind la distanță, aceștia pot avea o perspectivă diferită asupra vieții, situației și funcționării comunei și ar fi util să cunoaștem aceste perspective. Adesea, se pot obține sfaturi bune de la persoane din exterior sau din afara orașului, iar cunoștințele acestora pot fi folosite pentru a îmbunătăți comuna. Ar fi bine să se organizeze anual întâlniri, schimburi și discuții cu persoane din exterior.

Rețeaua de siguranță socială este deja bine dezvoltată, așa că nu există probleme sociale, cu excepția problemei romilor. În Valea Strâmbă, problema romilor se înrăutățește. Această problemă nu poate fi rezolvată de comunitățile locale, după cum arată cazurile Târgu Mureș și Miercurea Ciuc, și este nevoie de o strategie națională cuprinzătoare pentru a o rezolva. Ar trebui să fie educați și instruiți și să li se ofere locuri de muncă, pentru că munca este cel mai bun educator. Avem nevoie de programe de stat, multigeneraționale, pentru a le schimba mentalitatea și normele. Ei au încercat să demareze un program la nivel local, dar fondurile norvegienne i-au acuzat pe solicitanți de rasism, pentru că vor să pună romii la muncă. Romii se comportă ca niște caste. Cei mai înstăriți chiar își trimit copiii la școală pentru o vreme, ceea ce este bine, dar chiar și ei privesc cu dispreț casta mai puțin înstărită, care nu are aproape nicio șansă de a-și crea condiții de viață mai bune.

Există asociații bine stabilite în domeniul conservării patrimoniului, iar Primăria invită, de asemenea, în fiecare an, la depunerea de candidaturi pentru astfel de activități.

Există un sistem foarte bun de licitații pentru ONG-uri.

Casele de cultură au fost renovate, doar cea din Valea Strâmbă mai are de renovat, dar și pentru aceasta a fost depusă cererea și se așteaptă decizia.

Pentru copii, educația muzicală și de dans popular funcționează.

Stilul de viață modern, călătoriile ușoare, comunicațiile ieftine și integrarea europeană sunt dăunătoare pentru comunitățile mici. UE îi atrage pe oameni și îi înstrăinează unii de alții, așa că ar trebui să se pună foarte mult accent pe consolidarea comunității și pe menținerea comunităților împreună. Centrele comunitare, clădirile folosite de comunitate ar trebui să fie pline de viață și de programe reale de construire a comunității. Necesitatea acestui lucru și lipsa generală de interes este demonstrată chiar de cifrele de participare la ultimele alegeri.

Consolidarea comunității ar spori încrederea și cooperarea în cadrul comunității, ceea ce, împreună, ar face comunitatea mai locuibilă și mai fericită.

Promovarea sănătății și sportul

Schimbările climatice își pun amprenta asupra naturii, dar și asupra stării de spirit a oamenilor. Nu am mai avut o iarnă adevărată de câțiva ani, fără ninsori mari și prelungite. Bălțile care se topesc au fost înghețate de valuri de frig foarte puternice, care și-au pus amprenta asupra plantelor, dar și asupra stării de spirit a oamenilor. Patinoarul a consumat, de asemenea, mulți bani și energie și poate fi folosit cu greu. Nu există nicio speranță nici pentru săritura cu schiurile. Acesta este prea scăzut și nu poate fi revigorat.

Educația pentru un stil de viață sănătos este importantă. Cu sprijinul primăriei, a fost deja lansat un program la nivelul grădinițelor. De asemenea, au sprijinit copiii din școlile mici cu lecții de patinaj și antrenamente de fotbal. Acest lucru ar trebui extins și ar trebui să se ajungă și la alte segmente ale populației, la alte generații.

Înainte de epidemie, scena sportivă era funcțională, fotbalul, bowlingul, tenisul de masă erau în funcțiune. Educația online i-a făcut pe mulți copii să fie dependenți de computere și i-a îndepărtat de sport. Aceasta este o problemă care ar trebui să fie abordată.

A fost lansată o licitație pentru construirea unei săli de sport, așteptând rezultatele.

În comună există două dispensare medicale, dintre care una a fost complet renovată. Cu toate acestea, este nevoie de o clinică specializată, dar este dificil să aducem specialiști aici. Ar trebui să existe o licitație pentru echipamente de testare mai sofisticate și mai moderne,

deoarece medicii din ziua de azi le cer pacienților tot felul de rezultate ale aparatelor atunci când vin la ei. În sat există două cabinete stomatologice și o farmacie.

Aspecte strategice cerute la nivel național care trebuie abordate în fiecare UAT din țară

Strategia privind serviciile comunitare de utilități publice

Așa cum reiese din STRATEGIA NAȚIONALĂ privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice, serviciile comunitare de utilități publice, sunt servicii de interes public local - comunal, orășenesc, municipal, județean și/sau intercomunal - înființate și organizate de autoritățile administrației publice locale, gestionate și exploatate sub conducerea/coordonarea, responsabilitatea și controlul acestora, prin care se asigură următoarele utilități:

- a) alimentarea cu apă;
 - b) canalizarea și epurarea apelor uzate;
 - c) colectarea, canalizarea și evacuarea apelor pluviale;
 - d) salubritatea localităților și managementul deșeurilor solide;
 - e) alimentarea cu energie termică în sistem centralizat;
 - f) transportul public local;
 - g) iluminatul public;
- Așa cum reiese din paginile anterioare se preconizează construcția rețelei de canalizare în Liban
 - Se va face colectarea selectivă a deșeurilor prin achiziționarea de tomberoane speciale
 - Se va colabora cu comunele adiacente pentru a realiza un transport local regional ecologic
 - Este necesară înființarea Serviciului de iluminat public, în conformitate cu prevederile legale în materie.

Strategie privind emisiile de CO₂

1) Promovarea transferului de cunoștințe și a serviciilor de consultanță cu privire la aspectele privind schimbările climatice în rândul fermierilor

Transferul de informații și cunoștințe, formarea și dobândirea de aptitudini, precum și serviciile de consultanță în rândul fermierilor trebuie să aibă în vedere și aspecte de reducere a concentrației de GES din atmosferă, generate de activități-cheie precum producția animalieră și utilizarea îngrășămintelor, atât la nivel de fermă, unități agricole de mari dimensiuni sau chiar la nivelul comunității, prin promovarea de practici și tehnologii care urmăresc sechestrarea carbonului, metode de anvelopare a clădirilor, precum și prin identificarea de surse de energie regenerabilă care să conducă la limitarea emisiilor de GES din agricultură. Rezultatul acestui obiectiv va fi evaluat prin determinarea numărului de fermieri care au beneficiat de transfer de cunoștințe și servicii de consultanță cu privire la aspectele privind schimbările climatice.

2) Sprijinirea investițiilor pentru modernizarea fermelor

Investițiile pentru modernizarea exploatațiilor agricole care vizează menținerea unui nivel redus al concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă, trebuie să aibă în vedere, în special, controlul emisiilor de gaze cu efect de seră în cadrul producției zootehnice (metan și protoxid de azot). Astfel, vor fi încurajate investițiile în crearea de facilități și achiziționarea de echipamente moderne pentru depozitarea și aplicarea gunoiului de grajd. De asemenea, se vor avea în vedere investițiile ce au ca scop creșterea eficienței energetice a clădirilor fermelor, precum și producerea și utilizarea de energie verde la scară mică, folosind biomasă și biogaz, cât și alte surse regenerabile (ex.: instalații fotovoltaice). Rezultatul acestui obiectiv va fi evaluat prin determinarea numărului de exploatații agricole care beneficiază de ajutor și a cheltuielilor publice destinate investițiilor cu scopul de a contribui la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în sectorul agricultură.

3) Promovarea bunelor practici agricole

Încurajarea practicilor agricole bazate pe lucrări manuale și evitarea utilizării utilajelor mecanizate, precum și interzicerea aplicării îngrășămintelor chimice și limitarea utilizării îngrășămintelor organice, în același timp cu reducerea numărului de animale pe suprafețele de pajiști permanente contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de amoniac provenite din agricultură.

Totodată, utilizarea unor culturi cu capacitate ridicată de a fixa azotul în sol, contribuie la atingerea obiectivelor de menținere a unui nivel redus al concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă.

Susținerea agriculturii ecologice va contribui, de asemenea, la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, studiile demonstrând o reducere a amprente de carbon pe tonă de alimente produsă din agricultura ecologică față de agricultura convențională datorită renunțării la îngrășăminte chimice și pesticide. În timp ce agricultura ecologică contribuie la protejarea

mediului, aceasta produce concomitent și alimente cu valoare adăugată mai mare. Rezultatul acestui obiectiv va fi cuantificat prin monitorizarea suprafețelor pe care sunt aplicate măsuri de agro-mediu și climă și cele pe care se practică agricultura ecologică.

4) Promovarea sechestrării carbonului în agricultură

Sechestrarea carbonului contribuie la obiectivul global de scădere a concentrațiilor de gaze cu efect de seră din atmosferă.

Încorporarea masei vegetale în sol pe terenurile agricole unde se înființează culturi verzi, contribuie la sechestrarea carbonului. Rezultatul acestui obiectiv va fi cuantificat prin monitorizarea suprafețelor pe care au fost înființate culturi verzi, precum și prin cuantificarea cantității de biomasă vegetală rezultată în urma împăduririlor.

Planul Național de Redresare și Reziliență

Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) este cel mai mare instrument financiar creat de Uniunea Europeană în afara cadrului financiar multianual, menit să ofere sprijin financiar statelor membre pentru a asigura o revenire economică rapidă. Regulamentul a fost aprobat la nivel european pe 12 februarie 2021.

Prezentarea pilonilor PNRR

Pilonul 1 - Tranziție verde

Se urmărește o alocare semnificativă pe zona de mediu înconjurător - respectiv apă, păduri și deșeuri - logica de intervenție fiind finanțarea domeniilor neacoperite de fondurile structurale sau completarea investițiilor deja făcute dar care nu-și ating parametrii de acces (creșterea accesului populației la apa curentă și canalizare construite din fonduri structurale). O componentă distinctă este Fondul pentru Valul Renovării, abordare conformă cu strategia UE și recomandat în Regulament ca domeniu de intervenție predilect. Dat fiind specificul seismic al României, propunem crearea unui pachet integrat de renovare a clădirilor vechi atât prin reabilitarea seismică cât și cea energetică.

Pilonul 2 - Transformare digitală

În acest pilon sunt avute în vedere:

i) creșterea interoperabilității serviciilor publice digitale și optimizarea operațiunilor guvernamentale în beneficiul cetățenilor – vom urmări implementarea principiului că cetățenii nu mai trebuie să care hârtii cu informații de la o instituție la alta. Fondurile vor fi condiționate de interconectarea bazelor de date și sistemelor informatice

ii) susținerea reformei fiscale prin digitalizarea ANAF care să contribuie la creșterea conformării fiscale voluntare, și reducerii poverii administrative

iii) digitalizarea în domenii sectoriale importante precum educația, sănătatea, justiția sau munca

iv) intervenții vizând extinderea rețelelor de bandă largă, broadband și 5G sunt de asemenea incluse în acest pilon.

Pilonul 3 - Creștere inteligentă, sustenabilă și inclusivă

Vom avea o abordare nouă și inovativă, utilizând o serie de instrumente financiare cu implicarea instituțiilor financiare internaționale. Obiectivul urmărit este stimularea mediului de afaceri românesc și asigurarea accesului la finanțare rapid și ieftin pentru companiile private, generând un efect de multiplicare cu impact puternic pozitiv asupra economiei. Am început deja negocierile cu grupul Băncii Europene de Investiții pentru operaționalizarea acestor instrumente și sperăm să avem o propunere matură în timp util. Avantajul acestei abordări: antreprenorii vor interacționa cu bănci private, care vor primi garanții de portofoliu din partea statului.

De asemenea, ne asumăm o serie de reforme importante pentru debirocratizarea administrației care să vină în ajutorul mediului de afaceri și o reformă a companiilor de stat. Alte componente importante se referă la promovarea învățământului dual, cercetare, dezvoltare și inovare, infrastructură de distribuție a gazului natural în combinație cu hidrogenul și suport pentru industriile creative. Nu în ultimul rând, acest pilon include și investițiile în transportul rutier, inclusiv diverse sectoare de autostrăzi cu o alocare foarte consistentă. România propune de departe cea mai mare alocare financiară pentru sectorul de transport rutier dintre toate statele membre.

Pilonul 4 - Coeziune socială și teritorială

Ca să facem predictibil efortul autoritățile locale în cadrul PNRR, am propus un fond de reziliență pentru UAT-uri pe care îl vom administra împreună cu Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației. În cadrul acestui fond, vom propune o alocare standardizată pentru fiecare tip de UAT, inclusiv comune, orașe (mici și mari, separat) și municipii. UAT-urile vor putea apoi să aleagă dintr-o categorie de investiții creată în baza priorităților PNRR, în special tranziția verde și digitală. Tot aici vom propune investiții pentru domeniul turistic mergând pe direcția de dezvoltare a turismului de destinație și asigurarea sustenabilității turismului intern.

Pilonul 5 - Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională În domeniul sănătății vom include accesul la servicii de sănătate, o cerință recurentă în rapoartele Comisiei. Vom crea o linie de finanțare pentru infrastructură spitalicească, cu alocare semnificativă.

Aspectele orizontale vizând modernizarea administrației publice și întărirea capacității instituționale completează intervențiile privind susținerea formalizării muncii sau instituirea fondului destinat inițiativelor promovate de organizații ale societății civile.

Pilonul 6 - Politici pentru generația următoare copii și tineri

Aici vor fi promovate măsuri de reformă și investiții care vizează reducerea abandonului școlar (una din cele mai semnificative probleme din sistemul de educație cu efecte devastatoare asupra dezvoltării viitoare a societății românești), măsuri în domeniul tineretului și sportului sau abordări coerente de politică publică printr-un Program Național pentru Creșe

Noi propuneri strategice pentru anii următori

Este esențial să se continue acele activități planificate și începute în cadrul strategiei anterioare (anexa 2) care sunt încă oportune.

Pe baza tendințelor globale și a epidemiei Covid 19:

- Chiar dacă nu sunt suficienți utilizatori în acest moment, merită să profităm de oportunitățile de sprijin și să dezvoltăm cea mai puternică rețea centrală de calcul și de acces la rețea din comună, având în vedere circumstanțele.
- Proliferarea rețelelor de socializare și a comunicațiilor globale impune ca toate instituțiile să fie prezente pe aceste platforme, să promoveze o imagine pozitivă despre ele însele și să nu permită dezinformarea comunității cu privire la operațiunile sau intențiile lor. Pot fi necesare activități proactive de relații publice și comunicare, chiar și sub îndrumarea unui profesionist adecvat.
- Luați în considerare posibilitatea de a profita de programele guvernamentale de reducere a emisiilor de dioxid de carbon și de promovare a utilizării de vehicule și mijloace de transport nepoluante. Acest lucru ar putea însemna chiar că satele ar putea solicita construirea de stații de încărcare a vehiculelor electrice, iar acest lucru ar trebui să fie utilizat chiar dacă în prezent nu există astfel de vehicule în zonă.
- Dezvoltarea rurală, conservarea peisajului și a tradiției și, prin urmare, funcționarea agriculturii vor fi, de asemenea, importante. De asemenea, o mare parte din finanțarea UE este destinată agriculturii și dezvoltării rurale. Prin încheierea unui acord-cadru de cooperare cu o societate de licitație, aceste oportunități ar trebui, de asemenea, să fie exploatate pentru a oferi un loc de muncă adecvat și o calitate a vieții pentru populația comunei.
- Este necesar să se organizeze și să se deruleze programe de educație, consiliere și formare profesională pentru antreprenorii aflați la început de drum și pentru cei aflați în activitate.

Obiective strategice derivate din interviuri:

- Din cauza traficului de camioane, ar fi bine să existe un drum de ocolire care să evite așezările.
- Rețeaua de canalizare ar trebui să fie dezvoltată în continuare - Libanul ar fi cel mai important.
- Râul Back River este adesea inundat când se dezgheață, ar trebui construit un baraj de deviere și un șanț de drenaj.
- Unele dintre șanțurile construite în sistemul anterior sunt în stare proastă sau blocate. Renovarea acestora ar contribui la gestionarea inundațiilor.
- Drumurile forestiere și cele de câmp trebuie să fie îmbunătățite în continuare. Nu ar strica să se asfalteze unele drumuri forestiere, pentru că traficul și chiar curățarea lor ar fi mai ușoară.

- Asfaltarea unora dintre principalele drumuri de câmp ar decongestiona traficul pe drumurile principale, unde oamenii folosesc uneori mașinile agricole.
- Zonele și spațiile publice au fost renovate și aranjate, dar există mult vandalism. Avem nevoie de mai multe camere de luat vederi pentru că au un efect de descurajare și sunt eficiente.
- Contractul de întreținere a camerelor de luat vederi trebuie revizuit și mai bine respectat, astfel încât acestea să fie întotdeauna operaționale.
- Există o problemă în ceea ce privește colectarea selectivă a deșeurilor, deoarece în prezent avem o metodă cu saci care nu este suficient de eficientă. Ar fi mai bine să se pună pubele colorate.
- Introducerea gazului în toată comuna.
- Dacă oamenii ar deveni mai conștienți de mediu, municipalitățile și-ar putea uni forțele, chiar și la nivelul unei regiuni mici, și ar putea asigura transportul public cu autobuze mici și ecologice.
- Gheorgheni este atât de aproape de comună, încât persoanele conștiente de mediu și sportivii ar putea chiar să meargă cu bicicleta, dacă ar exista o pistă de biciclete bună. O rețea bine dezvoltată de piste de biciclete ar putea chiar sprijini activitățile recreative și turismul.
- Deoarece mulți oameni din sat sunt implicați în creșterea animalelor, bălegarul de vacă ar putea fi folosit pentru a produce bioenergie, de exemplu, chiar și acasă. Chiar dacă aceste industrii casnice la scară mică nu sunt încă pe deplin operaționale, energia pe care o produc ar putea fi folosită pentru încălzirea locuințelor în locul lemnului.
- carieră ar putea fi deschisă de un proprietar de terenuri publice sau de un alt întreprinzător privat.
- Reunirea celor implicați în sectorul fructelor de pădure și al ierburilor într-o federație sau asociație, astfel încât să poată acționa împreună și să poată comercializa mai bine.
- Crescătorii de bovine ar putea fi încurajați să prelucraze și să vândă carne. Poate că ar putea fi construit un abator sau chiar un abator mobil.
- Deși piața locală de legume funcționează intermitent, ar fi nevoie de un centru de vânzări directe pentru a vinde produsele micilor fermieri.
- În domeniul turismului, ar trebui să se ofere turiștilor programe care să-i țină în sat timp de câteva zile și să-i distreze.
- Ar trebui să existe un vehicul care să poată duce turiștii în locuri în care autobuzele turistice mari nu pot urca sau coborî.
- Între timp, ar fi nevoie de ghizi bine pregătiți și cu bune abilități de comunicare.
- Ar fi bine să se marcheze din nou traseele turistice către atracții. Chiar și coordonatele GPS ar trebui să fie indicate pentru a ajuta vizitatorii să se orienteze.
- Mulți tineri care s-au întors din străinătate își caută încă locul. Ar trebui să se organizeze cursuri de formare pentru a-i învăța cum să aplice la proiecte.
- Ar fi util să existe o firmă sau o firmă locală de consultanță în domeniul licitațiilor, care să cunoască bine zona locală și care să nu necesite ca persoanele care caută consultanță să se deplaseze într-un oraș vecin.

- S-ar putea visa la înființarea unui parc de parcuri, cu posibila achiziție de terenuri - autostrada va fi aproape, este nevoie de energie industrială.
- Din nefericire, globalizarea elimină multe meșteșuguri tradiționale (de exemplu, forjarea, țesutul, filarea, fetruirea, dantelăria, scrierea ouălor, vopsirea mobilei). Ar putea fi încurajată continuarea acestor meșteșuguri străvechi, iar produsele lor ar putea fi etichetate și comercializate ca produse locale.
- Activitățile acestor meșteșuguri ar putea fi, de asemenea, legate de turism.
- Mulți copii sunt înscriși în școlile din oraș, iar motivele pentru acest lucru trebuie analizate.
- Conștiința locală ar putea fi dezvoltată la nivel de sat, inclusiv prin înființarea unor mici muzee sătești și prin îmbunătățirea în continuare a calității educației în școli.
- Ar trebui să se organizeze oportunități de educație și formare pe tot parcursul vieții, inclusiv de perfecționare sau de reconversie profesională pentru cei care sunt șomeri.
- Este important să se organizeze repatrierea și investirea cunoștințelor. Ar fi bine să se organizeze anual întâlniri, schimburi de experiență și discuții cu expatriații.
- Problema romilor nu poate fi abordată de comunitățile locale, astfel încât este nevoie de o strategie națională cuprinzătoare pentru a o rezolva. Ar trebui să se solicite asistență din partea organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale.
- Renovarea casei de cultură din Valea Strâmbă.
- Centrele comunitare, clădiri folosite de comunitate, ar trebui să fie pline de viață și de programe reale de construire a comunității.
- Consolidarea comunității ar spori încrederea și cooperarea în cadrul localității, ceea ce, împreună, ar face ca comuna să fie mai locuibilă și mai fericită.
- Educația cu privire la stilul de viață sănătos este importantă. Acest lucru ar trebui extins și ar trebui să ajungă și la alte generații ale populației, în afară de copiii de la școală.
- Înainte de epidemie, viața sportivă era funcțională. Educația online i-a făcut pe mulți copii să fie dependenți de computere și i-a îndepărtat de sport. Construirea unei săli de sport ar putea contribui la rezolvarea acestei situații.

Infrastructura:

- Există o nouă Casă de Sănătate, care trebuie să fie dotată cu personal profesionist. Într-un context de urgență, este esențial să se doteze Casa de Sănătate cu mijloacele necesare pentru tratarea și diagnosticarea cazurilor de urgență imediată. ECG și electrocardiogramă, ultrasunete, RMN și alte echipamente.
- Tribunele de pe terenul de fotbal din New Village au nevoie de renovare - vestiarele și centrul de activități extrașcolare sunt deja asigurate (Afterschool).

- Este nevoie de o reabilitare completă a vestiarelor și a tribunei de pe terenul de hochei, care este necesară pentru practicarea acestui sport de iarnă.
- Pârția de sărituri cu schiurile din Valea Strâmbă este învechită și se află într-o stare de degradare. Ar putea fi organizată o dezbatere publică privind construcția unui complex sportiv care să permită supraviețuirea sportului, având în vedere raritatea acestui tip de structură.
- Complexul de divertisment ar putea include un teren de bocce de vară și piste de distracție (plimbări prin pădure, parc de aventură).
- În ceea ce privește centrele culturale, cel din Valea Strâmbă ar avea nevoie de o renovare completă și de echipament, în timp ce cel din Chileni ar fi o prioritate pentru îmbunătățirea curții.
- În cazul orașului Suseni, un complex sportiv lângă școală ar fi o idee bună, oferind oportunități pentru activități sportive de nivel superior în orice perioadă a anului. Sala de sport existentă la școala din satul Chileni ar trebui, de asemenea, să fie renovată, folosind tehnologii ecologice.
- Colectarea plantelor medicinale și a fructelor din flora spontană, depozitarea temporară a acestora și transportul ulterior la o fabrică de prelucrare ar putea fi o bună sursă de venit pentru comună și comuna și ar putea oferi locuri de muncă pentru mai multe persoane.
- Cartografierea zonelor din comună în care poate avea loc extracția de piatră și nisip, desemnarea acestor zone și crearea unei platforme de extracție și apoi readucerea acestor zone la starea inițială după extracție.
- Promovarea plantării de pomi fructiferi în localitate, introducând un program prin care fiecare cuplu proaspăt căsătorit și fiecare copil nou-născut vor primi din partea municipalității câte un răsad de pomi fructiferi tradiționali, adecvați zonei rurale, pentru a fi plantați în curtea lor.
- Scopul este de a înființa o stație mare de procesare a îngrășămintelor organice în comună, care va reduce impactul localității asupra mediului și va ajuta crescătorii de animale.

Urbanistică

- Declararea lui Heveder ca sat separat - multe case de vacanță, aproape de peștera Soho
- Conservarea clădirilor listate este necesară, iar în cazul morii, pentru a o salva.
- Ajutor pentru îmbunătățirea caselor din sat - materiale de construcție, administrarea de către localitate pentru a se asigura că aceste bunuri nu se pierd. Eventualele clădiri tradiționale care sunt în concordanță cu peisajul și care sunt vândute nu ar trebui să cadă în mâini străine și să fie deturnate de la scopul lor inițial.
- Construirea unui parc fotovoltaic pe terenuri agricole și nefolosite din comună (de exemplu, vechile depozite de deșeuri) și reintegrarea acestora în rețeaua energetică.

- Alimentarea fermelor izolate cu energie electrică cu ajutorul panourilor fotovoltaice sau instalarea de generatoare ecologice pe cursurile de apă din apropiere.
- Construirea de trotuare de-a lungul tuturor drumurilor principale și, acolo unde este posibil, crearea de piste pentru bicicliști.
- Îndepărtarea stâlpilor și a coloanelor de susținere din spațiile publice care nu sunt utilizate și instalarea de rețele de cabluri în pământ - sistemul Smart Village.
- Înfrumusețarea satului prin intermediul unui program de grădinarit pe balcon pentru casele private (rezidenții primesc semințe și pământ), care va duce la plantarea de plante pe linia frontului.
- Plantarea de arbori sau arbuști care să colecteze praful de pe marginea drumurilor principale în zona de siguranță, ceea ce va adăuga valoare estetică și va contribui la reducerea poluării.
- Instalarea de sisteme de irigații în spațiile publice, înierbarea spațiilor publice și plantarea de arbori și arbuști cu flori.
- licitație pentru salvarea porților din Székely, care este promovată în prezent de Consiliul Județean.
- Izolarea blocului și amenajarea împrejurimilor acestuia
- Promovarea turismului de iarnă și construirea de pârtii de schi în Liban

Servicii publice:

- Extinderea și construcția rețelei de apă - rețea de urgență separată și amenajarea unei rezerve.
- Toate gospodăriile din localitate ar trebui să aibă un contor de apă cu radiofrecvență - acest lucru va facilita facturarea serviciului și depistarea eventualelor pierderi.
- Continuarea studiului cadastral/parcelar, deoarece a mai rămas mult - subvenție dacă nu se autofinanțează.
- În cazul rețelelor de apă, întrețineți sistemul cu apă de bună calitate, testată și testată în regie proprie.
- În cazul rețelei de canalizare, instalați o monitorizare prin radiofrecvență a majoretelor pentru a urmări eventualele defecțiuni.
- În cazul iluminatului stradal din comunele Senetea, Heveder și Liban, modernizarea iluminatului stradal cu lămpi cu LED. În cazul localității Suseni, este necesară modernizarea punctelor de iluminat și înlocuirea cablurilor învechite.
- Independența energetică a sistemelor de iluminat public, fotovoltaice și de cogenerare.
- Modernizarea iluminatului decorativ și arhitectural al așezărilor, ceea ce le va face mai estetice și va reduce consumul de energie.
- Dezvoltarea și instalarea rețelelor de gaz cu contoare inteligente și acoperirea a 90% din Suseni, Chileni, Valea Strâmbă.
- În cazul gazului, dacă rețeaua este construită, este necesar să se găsească un furnizor complet și bine operat care să exploateze sistemul pe termen lung.

- În ceea ce privește sistemul de canalizare a apelor pluviale, comuna are nevoie de lucrări de drenaj pentru a ușura râul Vissa în caz de inundații.
- Astfel se va evita eroziunea și înămolirea prin betonarea străzilor din localități.

În domeniul gestionării deșeurilor,

- este nevoie de un depozit de deșeuri, unde locuitorii să își poată arunca deșeurile și de un loc unde deșeurile publice să fie sortate și trimise la reciclare.
- Pentru a asigura o gestionare selectivă a deșeurilor, este necesară distribuirea de pubele de diferite culori și mărimi către locuitori, precum și distribuirea de pubele de compost pentru deșeurile biodegradabile.
- Echiparea cărucioarelor de colectare cu coduri de bare și cântare și gestionarea personalizată a deșeurilor - îmbunătățirea plății în funcție de volum (plătești cat arunci).
- Achiziționarea unui cărucior modern de colectare a deșeurilor cu contorizare personalizată - plățiți pentru ceea ce risipiți
- În ceea ce privește emisiile de **dioxid de carbon**, strategia ar trebui să se bazeze pe ipoteza că, în cazul în care instituțiile publice sunt conectate la rețeaua de gaze, aceste emisii din sat vor fi reduse.
- Numeroasele râuri de munte pot fi exploatate - ca sursă de energie regenerabilă - prin instalarea unor generatoare care să nu afecteze mediul de viață. Aceasta ar putea fi folosită pentru a alimenta casele secerătorilor.
- Proiecte pentru independența energetică a instituțiilor publice, dezvoltarea unui sistem de încălzire geotermală - sursă de energie cogenerată, alimentare cu apă caldă solară.
- Fondurile naționale ar putea fi folosite și pentru amenajarea unei stații de încărcare a mașinilor electrice
- Combaterea incendiilor: achiziționarea unei mașini de pompieri și dotarea acesteia cu echipament de bază.

Anexa 1.

Punctele tari și punctele slabe, oportunitățile și amenințările locale (analiza SWOT) identificate în timpul pregătirii strategiei anterioare din 2014.

Atunci când a fost elaborată strategia anterioară, a fost pregătită o analiză SWOT detaliată, care este un rezumat vizual al punctelor forte și al punctelor slabe interne ale localității și al principalelor oportunități și amenințări externe din mediul înconjurător (reprodusă fără modificări față de strategia anterioară - unele lucruri s-au schimbat de atunci, după cum se poate vedea din cele anterioare):

	Ajută la realizarea obiectivelor	Inhibă realizarea obiectivelor
	Puncte forte (Strengths)	Puncte slabe (Weaknesses)
Factori interni (comuna)	Resurse umane - populație omogenă - pedagogi pregătiți și educați - mare parte a populației aptă de muncă - un strat social cu deschidere la minte care a importat experiență și cunoștințe din străinătate (sunt puțini, dar există) - persoane cu spirit întreprinzător care dau exemplu pozitiv - administrație locală compusă din oameni tineri și dinamici, primar activ - structuri comunitare, relații de rudenie strânse în care oamenii știu unul de celălalt - comunitate locală unită și capabilă de autoorganizare - condiții sociale care favorizează viața sportivă - asociații sportive active - ansambluri muzicale și de dans, fanfare, grupuri artistice amatoare - meșteșuguri tradiționale ușor de reînviat - cabinete medicale și stomatologice bine dotate cu personal angajat pe termen lung - siguranță publică îmbunătățită (criminalitate puțină și de intensitate scăzută)	- procentaj foarte mare al populației vârstnice - scăderea natalității - emigrarea forței de muncă valoroase - problemele de educație și comportament ale copiilor celor care lucrează în străinătate - lipsa oportunităților de educație continuă și educație a adulților în comună - mica intensitate a vieții culturale locale, prea puține programe culturale - lipsa unui responsabil cultural profesionist desemnat și plătit și din acest motiv lipsuri ale programelor culturale publice - pasivitate generalizată față de evenimentele culturale - prea mare accent pe bunurile financiare, incapacitatea valorificării valorilor culturale locale - disponibilitate scăzută pentru cooperare la scară largă și activități comune - slaba activitate a unora dintre organizațiile neguvernamentale din comună - lipsa specialiștilor în educația sportivă cu excepția săriturilor cu schiurile - lipsa experienței în cererea de finanțare în cazul localnicilor - nu există programe sociale complexe la nivelul comunei

	Resurse naturale - condiții naturale și experiență umană favorabilă creșterii animalelor - suprafețe de pădure mai mari, decât media județeană - o mare cantitate de andezit exploatabil și prelucrabil - competențe locale pentru prelucrarea lemnului - composesorate care sprijină inițiativele locale - reîmpăduriri - suprafețe mari de pășune, pajiște, multe stâne - activitatea agricolă ca identitate, produse agricole locale - peisaj natural plăcut - elementele peisagistice ale activității agricole - peștera Șugău - ape minerale și pâraie de bună calitate - floră și faună bogată - tinovul aflat în proprietatea Chileniului - râul Mureș, lacul Dracului	- condiții naturale nefavorabile cultivării plantelor - ierni lungi și geroase - patul Mureșului și al pâraielor nu este amenajat - activitatea poluantă a carierei - pâraie și terenuri poluate înainte de crearea rețelei de canalizare
--	---	---

	Infrastructura - drumul național care trece prin comună, caracter de tranzit - drumurile județene sunt asfaltate, traficul și transportul se desfășoară cu ușurință - calea ferată trece prin comună, există gară - Gheorgheniul este aproape - infrastructură comunicatională, rețele de telefonie fixă și mobilă - prezența rețelelor de apă potabilă și de electricitate - prezența în curând a rețelei de canalizare - străzile laterale vor fi asfaltate în curând - biserică și moară de apă care constituie monumente istorice - existența infrastructurii necesare practicării sporturilor de iarnă - numărul parcurilor - majoritatea suprafețelor intravilane sunt terenuri libere - 3 cămine culturale, 3 biblioteci - casă de calculatoare și Internet bine dotată - conexiune la Internet la școală - medici specialiști care fac naveta regulat din orașe mai îndepărtate - 2 farmacii care pot deservi întotdeauna pacienții	- nu toate străzile sunt asfaltate - rețeaua de canalizare nu a fost terminată - starea precară a clădirii primăriei - starea precară a unora dintre drumurile forestiere și agricole - lipsa accesului direct la trenuri rapide - legături greoaie la aeroporturile regionale și internaționale - distanța mare de la centrul regional, de la capitală și de la Budapesta - starea precară a clădirilor culturale, necesitatea renovării - lipsa hanurilor și a restaurantelor la standarde bune - lipsa cluburilor și organizațiilor care să adune populația vârstnică - numărul mic de oportunități pentru sport vara, lipsa terenurilor de sport multifuncționale - lipsa unor locuri unde tinerii să își poată petrece timpul liber într-un mod constructiv - starea precară a unora dintre clădirile sociale - posibilități de recreere slabe, lipsa sălilor de sport, posibilități de sport slabe în curtea unora dintre școli - lipsa unui punct sanitar în Liban - oportunități de acces neomogene la instituțiile sanitare, școlare, culturale, etc. - lipsa marketingului intern eficient - lipsa structurilor de rețea - rețelele de relații foarte mici ale organizațiilor neguvernamentale din comună - dimensiunile, flora, funcționalitatea parcurilor - lipsa trotuarului și a mobilierului stradal - acoperirea mobilă slabă în Liban și Senetea, lipsa cablului TV - situația accentuat defavorizată a populației din Liban
--	---	--

Economia - relațiile naționale și internaționale bune ale întreprinderilor locale - întreprinderi de succes cu 10-50 angajați - întreprinderi de succes în domeniul prelucrării lemnului, al pietrei, al laptelui și al construcțiilor - fermieri cu experiență - datorită parcelării excesive a terenurilor agricole acestea nu sunt cumpărate de străinii cu bani - asociație a crescătorilor de bovine unică în țară (având propria cireadă) - fermieri cu întreprindere de producție a laptelui care dispun de propriile frigorifere - întreprinzători cu afinitate pentru noutăți și exemplificarea acestora în cultivarea furajelor fibroase și în creșterea bovinelor de carne - indici favorabili de reînnoire a forței de muncă - întreprinzători curajoși în domeniul turismului	- parcelarea agricolă excesivă cauzează probleme de automatizare și circulație - nivel scăzut de automatizare - lipsa recunoașterii resurselor interne - gradul scăzut de diversitate economică (din industrie lipsesc toate celelalte domenii cu excepția prelucrării lemnului, iar din domeniul serviciilor serviciile generale) - lipsa măsurilor complexe de silvicultură - lipsa întreprinderilor cu mai mult de 50 de angajați - locuitorii cred că au o situație financiară precară - indici de piață mai slabi privind forța de muncă, decât media regională - proporția mică a celor care lucrează în sectorul industrial - condiții agricole necompetente - lipsa asociațiilor agricole viabile - lipsa serviciilor oferite de întreprinderi cu excepția prelucrării lemnului - lipsa vânzării produselor locale
---	--

	Ajută la realizarea obiectivelor	Inhibă realizarea obiectivelor
	Oportunități (Opportunities)	Amenințări (Threads)
	- exploatarea și utilizarea bună a resurselor naturale (terenuri agricole, păduri, fructe de pădure, piatră, apă minerală, peisaj natural) - lipsa unui abator în Depresiunea Giurgeului – se poate crea și poate funcționa rentabil - continuarea dezvoltării infrastructurii culturale și sportive existente - predarea unor materii noi la școală sub forma educației pentru protecția sănătății și a mediului - recaptivarea tinerilor care studiază și lucrează în străinătate și utilizarea cunoștințelor acestora în scopul dezvoltării în continuare a localității - continuarea formării relațiilor internaționale (localități înfrățite și organizații economice și neguvernamentale): - o schimb de experiențe - o preluarea pregătirii, cunoștințelor și a tehnologiei - o turism - utilizarea cunoștințelor și muncii persoanelor active și cu bună pregătire în dezvoltarea localității - îmbunătățirea relațiilor dintre administrația locală și organizațiile economice și neguvernamentale - asistență în găsirea finanțărilor economice și civice și în pregătirea documentației acestora - utilizarea resurselor materiale ale UE în vederea dezvoltării resurselor economice, a infrastructurii, a resurselor umane și a organizațiilor neguvernamentale - susținerea creării și funcționării unor organizații neguvernamentale și economice active noi - localitatea sau parte a acesteia poate deveni un cartier rezidențial („localitate pasivă”) al orașului învecinat	- creșterea puterii multinaționalelor (de ex. Lafarge, Schweighofer) în zonă și creșterea probabilității unor abuzuri din partea acestora - sistarea cotei de lapte în UE și creșterea competitivității în agricultură - birocrăție înfloritoare în acordarea și decontarea finanțărilor UE - nivelul înalt al corupției în țară - oportunități de finanțare bancară nefavorabile, lipsa voinței politice în susținerea întreprinderilor mici și mijlocii - industria a fost distrusă și în orașele învecinate, nu se creează noi locuri de muncă și nu există piață de desfacere pentru produsele satelor învecinate - efectele negative ale poluării mediului și ale schimbărilor climatice asupra peisajului și a agriculturii - populație îmbătrânită, înmulțirea problemelor sociale și de îngrijire la domiciliu - lipsa educației profesionale și de ucenici la nivel de țară - tinerii emigrează și lucrează în străinătate - evoluția nefavorabilă a situației economice interne și internaționale - evoluția nefavorabilă a situației politice interne și internaționale (conducere statală naționalistă, șovinistă, războaie în țările învecinate) - înmulțirea și degradarea economică a populației de naționalitate romă – probleme sociale și de siguranță publică

Factori
externi
(mediul
înconjurător)

Anexa 2.

Propuneri strategice de acțiune în perioada precedentă

Propunerile strategice pentru perioada 2015-2025 menționate în strategia anterioară au fost următoarele (neschimbate față de strategia anterioară - după cum se arată mai sus, multe dintre ele au fost puse în aplicare, iar altele au fost depășite):

Trebuie continuată înaintarea pe drumul bun pe care a pășit comuna în ultimii ani.

În vederea atingerii unei calități a vieții bune în comună ar fi nevoie de câțiva oameni motivați care să aibă asigurate condiții de lucru corespunzătoare din punct de vedere financiar (bani din resursele proprii ale comunei și externe) și din punct de vedere obiectual (infrastructură). Ca urmare a activității depuse toată comunitatea va trăi mai bine. În continuare voi trece observațiile și propunerile mele la fiecare domeniu.

Infrastructura trebuie să asigure faptul că oamenii trăiesc la nivel corespunzător din punct de vedere fizic, psihic și intelectual. Condițiile corespunzătoare din punct de vedere fizic înseamnă o infrastructură sanitară și sportivă corespunzătoare. La dezvoltarea infrastructurii trebuie să avem în vedere și necesitățile turiștilor potențiali care ar putea vizita comuna.

- În Suseni, cabinetul medical nu se mai conformează la standardele și normele UE. Ar trebui să aibă sală de așteptare separată pentru adulți și copii, iar suprafața cabinetului ar trebui să fie mai mare.
- Cabinetul stomatologic este la etajul clădirii în care este cabinetul de medicina familiei, din cauza echipamentului greu, clădirea s-a șubrezit. Această situație ar trebui remediată.
- Medicul de familie din Suseni se simte suprasolicitat, ar fi nevoie de încă un medic specialist în medicina familiei cu jumătate de normă, iar acestuia ar trebui asigurat temporar și cazare.
- La Liban ar fi nevoie de un punct medical și de prezența unui medic cel puțin o dată sau de două ori pe lună.

Pentru soluționarea problemelor de mai sus se poate cere finanțare sau situația se poate remedia creând o clădire comunitară multifuncțională în care să funcționeze și aceste facilități, clădirea putând fi construită chiar din finanțare din partea composesoratului și din cereri de finanțare.

- După masă grădinițele sunt închise, nu se pot folosi terenurile de joacă. Terenurile de joacă pot fi construite chiar din resurse locale (composesoratul ar dona lemn, iar întreprinderile de fabricare a mobilei ar putea construi mobilierul de joacă, administrația locală asigurând spațiul necesar), dar și din cereri de finanțare.
- Cei care doresc să facă sport sau fac naveta ar avea nevoie de o pistă pentru biciclete atât pe drumul din Valea Strâmbă spre Gheorgheni, cât și pe cel din Suseni spre Ciumani.
- Sala de sport a școlii este mică, deci ar fi nevoie și de o sală de sport sau de un complex sportiv multifuncțional.
- În Suseni ar trebui renovate tribuna și vestiarele terenului de fotbal. Dacă s-ar construi o clădire cu etaj corespunzătoare, la parter ar putea fi dușurile și vestiarele, iar într-o altă aripă a clădirii, o încăpere corespunzătoare pentru Asociația Aranyász. Iar la etaj ar putea fi camere de oaspeți aflate la dispoziția administrației locale sau birouri ale organizațiilor neguvernamentale.
- Ar trebui continuat dezvoltarea infrastructurii pentru sporturile de iarnă individuale (sărituri cu schiurile, schi de fond, slalom – ultimul ar necesita și telecabină) și de echipă (hochei) în întreaga comună.
- Ar trebui create sau căutate fonduri pentru a se plăti taxa necesară pentru a se reconecta trambulinele de schi în circuitul național de competiții.
- Dacă ne propunem să recaptivăm tinerii care lucrează în străinătate și sunt obișnuiți cu condițiile și trendurile de „afară” va fi nevoie chiar și de un centru de fitness mai mic cu sală de forță și piscină. Acestea i-ar servi și turismului.

Calitatea vieții psihice înseamnă siguranța traiului și condiții de trai lipsite de stres. Aici trebuie menționate atât siguranța financiară (condiții de locuit comode, loc de muncă, timp liber, bani), cât și viața religioasă.

- Totodată trebuie determinată populația (chiar și prin interdicții sau amenzi) să utilizeze în mod responsabil drumurile forestiere și agricole. (Să nu tracteze butucii cu mașini de exploatare forestieră pe drumurile forestiere amenajate, să scoată ramurile de copaci căzute în șanțuri, etc.).
- Ar trebui găsite fonduri pentru amenajarea și asphaltarea, respectiv întreținerea pe termen lung a străzilor laterale rămase.
- Ar trebui căutate fonduri pentru a se asigura accesul tuturor persoanelor la rețeaua de electricitate (Liban, Senetea și Heveder) și la rețeaua de canalizare, respectiv pentru terminarea părților neterminate ale acestora din urmă.

- Rețeaua de alimentare cu apă potabilă este gata în proporție de 99%, oamenii ar trebui să se racordeze la el din surse proprii.
- În 2010 s-a evaluat cererea populației pentru introducerea alimentării cu gaze naturale. Atunci nu a fost cerere pentru așa ceva, dar evaluarea poate fi repetată înainte de 2020.
- Ar trebui continuată lărgirea și amenajarea parcurilor și a centrelor fiecărui sat din comună și în toată comuna ar trebui amplasate mai multe coșuri de gunoi și mobilier stradal.
- Ar fi important să se stopeze poluarea solului și a apelor de la canalizare și reversarea procesului care a început în acest sens. (Ar trebui creat un regulament cu privire la persoanele care nu sunt dispuse să plătească pentru canalizare și nu se conectează la rețea.)
- Este important să se mențină starea peisajului atât în beneficiul locuitorilor, cât și în cel al turismului, fapt ce trebuie luat în considerare și la aprobarea noului PUZ.
- Rețeaua de electricitate ar trebui extinsă în așa fel, încât măcar în centru cablurile să treacă prin pământ. Să se ceară finanțare pentru extindere având în vedere protejarea mediului înconjurător, adică cu cabluri montate în pământ.
- Trebuie găsită o soluție pentru paza pământurilor de către paznici străini sau o firmă de pază din afara comunei (pentru a se evita conflictele dintre localnici).
- Trebuie încurajată înființarea altor organizații neguvernamentale, respectiv stimularea activității celor deja existente.
- Trebuie stimulat dialogul și colaborarea dintre administrația locală și organizațiile profesionale și economice, respectiv organizațiile neguvernamentale.
- Pentru dezvoltarea vieții comunitare există programe interstatale prin EACEA amintită anterior, unde se poate învăța și prelua experiența și programele altor localități.
- Ar trebui găsit un for pentru inițiativele venite din partea locuitorilor, selectarea acestora și supunerea lor unor dezbateri (UE și EACEA oferă fonduri special destinate acestui scop).
- Ar trebui dezvoltate îngrijirea socială, respectiv sfera profesiunilor și serviciilor sociale, acordate celor nevoiași, mai ales persoanelor vârstnice.
- Ar trebui dezvoltată rețeaua de referenți sociali și întărită încrederea oamenilor, ca aceștia să aibă curajul de a cere ajutorul administrației locale.
- Situația siguranței publice poate fi întotdeauna îmbunătățită.
- Ar trebui rezolvată problema câinilor vagabonzi.

Intelectul este menținut prin educație și instruire, respectiv perfecționare și cultură. Și în acest domeniu sunt multe de făcut. În majoritatea interviurilor se menționează necesitatea „schimbării de mentalitate”.

- Trebuie soluționată problema dreptului de proprietate asupra instituțiilor de învățământ încă nerenovate, iar clădirile trebuie renovate.
- La Valea Strâmbă există multe porțiuni unde copiii școlari trebuie să se deplaseze de-a lungul drumului european. Unde se poate, ar trebui create trotuare.
- Lumea se dezvoltă în continuu, deci dacă lucrurile se țin doar la același nivel, atunci de fapt ele se demodează. Dezvoltarea continuă a infrastructurii școlare și a calității învățământului sunt sarcini de îndeplinit în continuu.
- Ar trebui păstrate tradițiile locale și reînnoite tradițiile uitate, respectiv ar trebui create noi tradiții. În acest demers ar trebui susținute școlile și organizațiile neguvernamentale.
- La școală ar trebui învățată utilizarea mașinilor și uneltelor folosite în mod tipic în zonă.
- În școli ar trebui accentuată educația sanitară și ar trebui atrasă atenția asupra respectării regulilor de igienă și asupra importanței stilului de viață sănătos.
- Ar fi nevoie de educație vocațională și de consultanță profesională. Pe lângă faptul că se invită specialiști buni și lectori experimentați ar trebui găsită o modalitate prin care oamenii pot fi ademeniți să asculte prelegerile și să aplice cele învățate.
- Organizațiile neguvernamentale ar trebui să joace un rol mai important în probleme educaționale și de învățare continuă.
- Pentru profesorii care fac naveta ar fi necesar asigurarea de cazare temporară ca și ei să poată participa la diferitele evenimente și să nu trebuiască să plece pentru a nu pierde cursa spre casă.
- Toate căminele culturale din comună ar trebui modernizate, dotate și renovate.
- Cultura și evenimentele culturale necesită să existe măcar un responsabil care să lucreze ca angajat pe perioadă nedeterminată cu 8 ore de lucru pe zi și salariu corespunzător și care să se îngrijească și de întreținerea clădirilor (s-ar putea angaja o persoană responsabilă pentru evenimentele culturale și sportive).
- Crearea și dezvoltarea oportunităților pentru educația adulților și educația continuă, căutarea și utilizarea de fonduri în acest scop.

Funcționarea corespunzătoare a **vieții economice** ar putea asigura finanțarea necesară pentru îmbunătățirea și susținerea calității vieții. Foarte mulți dintre cei intervievați au subliniat

importanța „creării unor locuri de muncă”. (Ghilimelele semnalează faptul că de fapt nu despre locuri de muncă este vorba, ci despre **posibilități pentru a câștiga bani.**) În opinia mea și aici ar fi multe de rezolvat și va fi nevoie de multe discuții și disponibilitate de colaborare între părțile afectate.

- Oamenii învață din exemplele bune care văd că funcționează, doar că ar trebui creat un for pentru a se preda experiențele pozitive. Ar fi nevoie de o persoană (plătită) care să ia legătura cu oamenii cu inițiativă și să îi convingă să colaboreze. Totodată această persoană trebuie să țină legătura cu formatorii de opinie din comunitățile mai mici și să le capteze atenția astfel, încât aceștia să vină la forurile respective.
- Ar fi util ca persoana mai sus menționată să colaboreze cu cei care alcătuiesc documentația cererilor de finanțare, să dea sfaturi celor care doresc să întreprindă ceva sau s-ar putea iniția traininguri de întreprindere și dezvoltare a unei afaceri prin programele operaționale pentru dezvoltarea resurselor umane.
- Persoanele care învață, lucrează și dobândesc experiență în străinătate trebuie invitate să participe la ședințele comune de planificare. Metodele și tehnologiile pe care le-au învățat trebuie fructificate.
- Experiențele pozitive naționale pot fi aplicate și în Suseni. Un bun exemplu constituie structurile de economie socială care s-au înființat în toată țara și oferă locuri de muncă persoanelor din medii sociale vulnerabile.
- Oamenii nu depun cereri de finanțare nu numai pentru că le e teamă de birocrația excesivă și de dobânzile la credite, ci și datorită faptului că nu au experiență și nici nu cunosc oportunitățile pe care le au în acest domeniu. Ar trebui o persoană sau un birou care să îi susțină în aceste demersuri, respectiv să le dea sfaturi și să le transmită informații.
- Întreprinderile în domeniile deja existente nu prea mai pot crea locuri de muncă/ ar fi nevoie de un produs sau serviciu nou pentru care există cerere în Depresiunea Giurgeului, dar pentru care încă nu s-a format ofertă. (Sau pentru care există o piață de desfacere mai îndepărtată, dar capabilă să plătească produsul sau serviciul.)
- Silvicultura este domeniul cel mai profitabil în prezent în comună. Dar majoritatea lemnului exploatat pleacă din regiune ca materie primă și alții se îmbogățesc din valoarea adăugată. Trebuie ajuns în situația în care pădurile composesoratului să fie gospodărite de specialiști în domeniu angajați pe bază de concurs, iar membrii composesoratului să își mențină doar statutul de proprietari, dar având în vedere nu numai propriile interese, ci și interesele comunității.

- Ar trebui specialiști în domeniu și pentru a opina dacă lemnul merită vândut înainte de tăiere sau trebuie exploatat, iar lemnul sortat pe diferite categorii calitative să fie vândut dintr-o locație specială.
- Există inițiativă pentru culegerea fructelor de pădure și a ciupercilor și vânzarea acestora, dar lipsa de experiență este mare. Și această activitate ar trebui îmbunătățită din punct de vedere profesional și al profitului. Ar trebui convinse și composesoratele că nu numai lemnul, dar și fructele de pădure și ciupercile sunt resurse importante.
- Cea mai mare problemă a întreprinderilor din industria prelucrării lemnului este nesiguranța cu care își pot procura lemnul. Multinaționalele și agenții lor ridică prețul la licitații. Composesoratele trebuie convinse prin orice mijloace raționale că dacă întreprinzătorii locali vor da faliment, mulți localnici vor rămâne fără loc de muncă și viața întregii comunități va fi îngreunată.
- Licitațiile ar trebui desfășurate în așa fel, încât în prima rundă să poată participa numai întreprinderile care au angajați locali. Dar prețurile de strigare ar trebui să fie destul de mari, încât aceste întreprinderi mici să nu poată abuza de situația lor și să nu scadă prețul. Dacă lemnul nu se vinde la prețul de strigare, atunci să poată veni oricine să cumpere la licitație.
- Dacă materia primă ar fi asigurată, întreprinderile de prelucrare a lemnului și-ar putea diversifica activitatea, aceștia având destule comenzi momentan și fără marketing.
- Din materialele auxiliare ale prelucrării lemnului s-ar putea înființa o întreprindere care să fabrice materiale energetice din acestea. Pe de o parte și în comună este necesară agentul de încălzire, pe de altă parte de ce să se îmbogățească din aceste materiale întreprinderile din comunele învecinate.
- Exploatatorul multinațional al carierei oferă puține locuri de muncă și chiar și la capacitatea actuală va exploata toată resursa în câțiva ani. Ar trebui determinați încet-încet să plece din comună, aceștia creând prea puțină valoare adăugată și ar trebui asistată dezvoltarea prelucrării manuale a pietrei. Iar andezitul de bună calitate nu ar trebui comercializat ca piatră spartă simplă, ci ar trebui prelucrat prin manufacturi și vândut.
- S-ar putea reîncepe activitatea de îmbuteliere a apei minerale, dar într-un mod prin care profitul să rămână în comună și între timp să se creeze locuri de muncă.
- Dezvoltarea și extinderea relațiilor de localități înfrățite, respectiv utilizarea lor activă ar putea crește nivelul cunoștințelor și experiențelor receptate atât în domeniul

economiei și a agriculturii, cât și în sfera culturală și civică, respectiv în cea a turismului.

- Deși conform celor mai recente statistici turismul este domeniul cel mai puțin profitabil din România, acest domeniu nu trebuie neglijat. Turismul trebuie transformat să fie preactiv. Nu mai ajunge să aștepti să te găsească oamenii, trebuie să elaborezi niște pachete de programe și evenimente la care trebuie să faci reclamă activă și agresivă, pentru că concurența este mare.
- Au început să fie construite pensiuni, dar ar trebui lărgită sfera obiectivelor de vizitat.
- În domeniul turismului trebuie colaborat cu celelalte localități din zonă și potențialilor vizitatori le trebuie oferite pachete de evenimente și programe comune.
- Vânătorii ar putea fi un alt domeniu printre serviciile turistice oferite. Asociațiile de vânători ar putea asista chiar și în desemnarea rutelor și potecilor.
- Ar fi utilă crearea unui muzeu al satului și exploatarea potențialului turistic al clădirilor vechi care există (de exemplu moara aflată în curs de renovare).
- Ar fi bine să se găsească fonduri pentru renovarea capelei din Mureș-Sat.
- În împrejurimile Libanului s-ar putea crea niște piste pentru mountain bike (în păduri/pe traseele turistice), pentru că turiștii care sunt adepții acestui sport rămân mai multe zile în aceeași locație¹.
- În țară au apărut motoarele electrice enduro care nu poluează fonic, ar trebui create niște piste și pentru acestea.
- Ar fi bine să se înființeze o stână-model, unde turiști pot să vadă activitatea specifică și poate lua chiar masa, dar nu în genul cum se practică la stânele de munte.
- Mai mulți dintre cei intervievați au amintit lipsa unui restaurant cu ofertă de calitate și program non-stop în comună. Ar trebui sprijiniți oamenii cu inițiativă care s-ar angaja să creeze o astfel de unitate în comună.
- În comună există tradiții străvechi în domeniul agriculturii, dar datorită trecerii anilor cunoștințele agricole nu s-au păstrat de dinainte de război, ci din vremea comunismului. Ar fi necesară o reînviere a vechilor cunoștințe care apoi pot fi adaptate la timpurile moderne, dar nu în direcția fermelor cu exploatare intensă, ci în cea a micilor ferme autoaprovizionante.

¹ Se poate analiza cum funcționează acest concept pe Muntele Harghita Mădăraș și urmat exemplul lor. Este o activitate foarte populară – se poate cere și asistența unui specialist (crearea de puncte de odihnă, posibilitate de a lua masa, etc.)

- În vederea utilizării la maxim a finanțărilor acordate în domeniul agriculturii, administrația locală ar trebui să instruiască și să motiveze tinerii să aibă curajul de a înființa o întreprindere și de a cere finanțare pentru aceasta.
- La forurile comunale ar trebui convinși oamenii să nu își vândă pământurile străinilor, ci numai localnicilor. Cei care sunt prea bătrâni să mai cultive pământul să îl vândă tinerilor din comună.
- Sistarea cotei de lapte în UE ar putea ridica unele probleme pentru crescătorii de bovine, dar această problemă ar putea fi contracarată, dacă s-ar acționa unit și prin muncă de calitate. Ar trebui conștientizat acest fapt în rândul fermierilor care încă nu l-au înțeles.
- Funcționarea unui abator ar extinde cu mult posibilitățile crescătorilor de bovine de carne.
- Crescătorilor de ovine le-ar trebui impus un regulament, pentru ca aceștia să nu lase oile să pască pe pământurile vecinilor, dacă aceștia au cultivate acolo plante de cultură. În localitățile învecinate există exemple bune de soluții în această privință. Carantina și existența unui abator ar ajuta și crescătorii de ovine.
- Ar trebui soluționată problema pagubelor produse de lupi.
- Datorită climei și a vremii aspre agricultorii sunt într-o situație dificilă, dar furajele vor fi întotdeauna căutate. Ar trebui luat exemplul celor care și-au cumpărat mașini de balotat și a celor care cultivă și vând în mod profesionist furajele fibroase.

Surse utilizate

Barázda (Brazda) – revista civică și culturală cu apariție lunară a comunei Suseni

Balla Emese: Caracteristicile sistemului de asistență al UE în perioada de programe operaționale 2014 – 2020

În Poarta oportunităților de acasă – strategia de dezvoltare durabilă a comunei Suseni (2007-2013)

Datele oferite de Primăria Suseni și de Institutul Național de Statistică

De pe Internet:

<http://www.suseni.ro/>

<http://edemos.insse.ro/xmlpserver/PODCA/Reports/>

<http://www.gyergyoujfalu.net/>

<http://www.falu-turizmus.ro/>

<http://www.szekelyhon.ro/aktualis/gyergyoszek/polgarmester-ur-mondja-meg-nekem-a-interju-egyed-jozseff-el-gyergyoujfalu-polgarmestereivel>